754-754 bis

BIBLIOTECA

PENTRU TOȚI

I. SLAVICI

PUIȘORII

CEAS RĂU—MITOCANUL

EDITURA
LIBRĂRIEI „UNIVERSALA“
ALCALAY & Co.
București, Calea Victoriei No. 27

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

I. ȘLAVICI

PUIȘORII

BUCUREȘTI

Editura Librăriei LEON ALCALAY
Calea Victoriei No. 37

Tip. „Grossmann“, Smârdan 4.

PUIȘORII

I

«Nu mai vine tăticu!», — grăi Rica încet.

«Ba vine!», — îi șopti cu un fel de îndărătnicie Tica.

«Așa-i, mamițico, că nu vine Costică?», — întrebă Rica.

«Așa-i că vine?» — întrebă și Tica.

«Aveți, puișorilor, răbdare», — le răspunse Zoițica. «Nu vine acum, dar vine».

«Ei, vezi, că nu vine?» — zise Rica.

«Ei, vezi, că vine? — zise tot atunci și Tica. Și când vine, mămițico?»

«Nu știu, maică», — răspunse iar Zoițica. «Are treabă și-o să vie, după ce veți fi adormit voi».

«Și iar o să ne scoale, mamițico?» — întrebă Tica.

«Iar o să facă gură ?», — întrebă Rica.
«Nu ştiu, maică». -

Tica şi Rica, doi pepenaşi cu obrajii rotunzi şi rumeni şi cu ochii mari şi porniţi pe plâns, erau una lângă alta în patul aşternut, îmbrăcate numai în cămeşuţele lor. Tica, născută câteva zile după Bobotează, era soră mai mare şi împătură cu multă îngrijire nişte petece frumoase, pe cari le primise dela Cocoana Mare, bunica ei, iar Rica, născută în acelaşi an câteva zile înainte de Crăciun, erà soră mai mică şi mângâià pe Pisu, marele cotoiu alb, care torceà ticnit în braţele ei.

Zoiţică, mama lor, şedeà la masă în faţa lumânării de său, al cărei fitil îl scurtà din când în când, cum erà atunci obiceiul, cu mucarniţele şi dregeà o rochiţă ajunsă prea scurtă.

Cum şedeà aşa, — cu capul plecat, — ai fi luat-o în lumina slabă a lumânării drept soră mai mare a celor două fetiţe, căci prea părea gingaşă în toată înfăţişarea ei, ca să le poată fi mamă. Din când în când ea 'şi ridicà puţin capul, îşi îndreptà ochii mari spre copii şi suspinà oarecum prin ascuns: atunci erà în faţa ei ceva, ce-ţi reaminteà pe maica Domnului, dar nu pe cea

ce-şi ţine copilul în braţe, ci pe cea ce stă sub cruce.

Femee cam înaltă, nu plăpândă, deşi peritră, cu obrajii încă fragezi şi plini, dară albi şi lipsiţi de sânge, cu părul netezit pe frunte şi cu nişte ochi mari obosiţi, sub nişte sprâncene dese, subţiri şi lungi: s'o vezi şi să te miri, că nu mai plânge.

Aşa îşi petreceà dânsa nu numai sările, ci şi zilele, mereu singură cu copiliţele ei, care-i cântau mereu la ureche ca nişte pui de sticlete şi-i dădeau mereu de lucru. Dar zilele ca zilele şi serile ca serile; câtă vreme copilele erau în picioare, nu se simţeà nici ea singură; grea îi erà viaţa numai după ce ele adormiau. Le acopereà, ca să nu răcească, le sărutà încet, ca să nu le deştepte, apoi stăteà şi se uità la ele şi adese-ori i se porniau lacrimile, fără ca să plângâ.

De ea ca de ea, dar bietele copiliţele ei! Cum ar fi putut să mai plângă, când nu puteà să se plângă!?

Ea însăşi şi numai ea singură erà vinovată, căci părinţii ei nu voiseră cu nici un preţ s'o mărite, iară Iancu şi Alecu, fraţii ei mai mari, erau gata să-i tragă lui Costică o bătaie, ca nici măcar trei zile să nu mai stea în Piteşti, unde erà ca de

pripas. Nici că aveà mutră de om bun de însurătoare: un băieţaş de vre-o douăzeci şi unu de ani, copist cu o sută douăzeci de lei, la tribunal, ce-i drept, de familie bună, dar horopsit, pentru purtările lui, de tatăl său. Ea însă nu voià să ştie de aceste, ci-l vedeà numai pe el —colea, înalt şi subţirel, totdeauna ca scos din cutie, sprinten şi frumos la chip, cu mustăcioara lui abià mijită, deştept şi nesecat în drăcii şi răsfăţări: ar fi fost în stare să fugă cu el, dacă nu s'ar fi múiat în cele din urmă toţi, amăgiţi de gândul că'n căsnicie se va dà şi dânsul pe brazdă şi se va face om mai potolit.

Au trăit timp de vre-o doi ani destul de bine. Doi copii într'un singur an, sunt însă un lucru, care pune pe gânduri şi pe cel mai uşuratec om. Au pus dar cu toţii umăr la umăr şi l-au trecut în timpul alegerilor, la poliţie, unde aveà două sute zece lei pe lună, bez ceea ce mai picà de ici şi de colo.

Doamne, ce bine îi şedeà uniforma!

La poliţie e însă ca numai la poliţie. Nu mai ai ore de serviciu hotărâte, ci trebue să stai zi şi noapte în fiecare clipă gata şi ai a face cu fel de fel de oameni, cari te trag, unul la dreapta, altul la stânga,

te ispitesc, te zăpăcesc şi-ţi iau minţile, încât bine trebue să te ţii, dacă e vorba să n'ajungi, nici la puşcărie, nici la casa de nebuni.

Costică se clătină între amândouă.

După ce plecà dimineaţa de acasă, o porneà cu ţuicile, care-l aşteptau pretutindeni gata pe tavă. Pe la zece urmau cafeluţele cu cognac ori cu rom. De masă rar să 'ntorceà acasă. După prânz erà totdeauna în voie bună. Sările, în sfârşit, e partea cea grea a serviciului şi de cele mai multe ori se întorceà abià după mïezul nopţii, totdeauna chefuit şi nu odată cu lăutarii după el.

Sărmana Zoiţică! Dac'o găsià dormind, o sculà din somn şi se certà cu ea, pentrucă nu l-a aşteptat, ci doarme ca nesimţitoare, în vreme ce el aleargă în treburi. Dac'o găsía veghind, se certà cu ea, pentrucă nu se odihneşte, ci stă clocind cine ştie ce în capul ei! Aşa ori aşa, nu se aşezà la odihnă, până ce nu se împăcau şi adese ori îi prindeà ziua certându-se, ba dela o vreme o şi loveà, când îşi pierdeà răbdarea.

Mai urât erà însă, că le deşteptà din somn şi pe fetiţe, ca să le dee, ici o prăjitură, ori o bucată de acadeà, colo o păpuşică, ori o panglicuţă şi ele bietele stă-

teau somnoroase, ori plângeau, văzându-i cum se ceartă.

Iară Zoiţichii nu-i rămânea decât să le înece toate în sufletul ei. Lasă că-i erà ruşine să se plângă, dar nici nu-i şedeà bine să-şi dee de gol bărbatul şi se mai şi temeà de fraţii ei, cari erau şi acum în stare să-i tragă o bătaie lui Costică, deşi erà nu mai puţin decât om al poliţiei.

Răbdare, ruşine, sfiială, dragoste, sunt însă şi ele tot lucruri omeneşti şi au o margine, dela care înainte se pierd.

După ce fetiţele una după alta au adormit şi le-a acoperit şi sărutat, ca de obiceiu, ea s'a aşezat iar la masă, dar nu mai puteà să lucreze, ci stăteà — aşa, pierdută în gânduri negre.

Răbdarea şi-o pierduse de mult, ruşinea şi sfiala îi slăbiseră şi numai dragostea îi erà vie, atât către fetiţele ei, cât şi către dânsul, care nu erà, la urma urmelor, decât un nenorocit.

Dacă n'ar fi fost aceasta, de mult ar fi rupt-o într'un fel: ori şi-ar fi curmat zilele, ori s'ar fi dus în lume, ca să i se piardă urma. Nu puteà însă să-şi părăsească copilele şi tot mai aveà nădejde, că el o să-şi vie în fire, căci le iubeà şi

el pe fetițe și cel ce iubește, mai curând ori mai târziu se birue pe sine însuși.

Pe la unu după miezul nopții, în sfârșit ea auzì lăutarii și din când în când câte un chiot. Tot îi mai veneà și acum să intre în pământ de rușine și se mângâià numai cu gândul, că vecinii dorm și prăvăliile sunt închise. Știind însă ce are să urmeze, ea se îndreptă și-și încordă toate puterile, ca să-l primească, ba nu i-ar fi părut rău, dacă Iancu și Alecu ar fi stat ascunși pe undeva prin apropiere, ca să-i tragă smintitului o bătaie bună, ca să știe măcar de frică !

Nici așa singură nu se temea însă de el, căci aveà în dosul ei pe Tica și pe Rica, pe cari dânsul nu puteâ să le vadă plângând.

«Unu-i Costică Balaș !», — strigă el, oprindu-se în ușa deschisă cu o lovitură de picior. «Stai, cucoană, ha?—și-ți păzești copiii ? Dar fetițele nu puteau să aștepte și ele, până ce sosesc eu ? Nu cumva sunt numai ale d-tale ? Hai ?»

«Haid' ! — Plecați de aici !»—le zise Zoițica lăutarilor, cari urmau a cântà la intrare. Nu vi-e rușine să profitați de slăbiciunile omului ?»

«Ei, așa din când în când câte un chef

nu strică, «răspunse contraşul». Să mai premeneşte sângele.»

«N'ai înţeles ?, — se răsti Costică. Le vorbese pereţilor ? De ce i-ai culcat pe copii ? Ori nu sunt şi ai mei !»

Zoiţica le trânti lăutarilor uşa în nas.

«Bine, Costică, — grăi apoi. Când o să se sfârşească aceasta ? Dacă nu ţi-e greu de lumea, care te vede umblând ca un căpiat, cu lăutarii după tine, să-ţi fie măcar milă de copilaşii tăi.»

«Ce copilaşi ?, — strigă el. Tot copilaşi şi iar copilaşi ! N'ai altă treabă, decât să-i torni şi să mi-i trânteşti în nas. Asta mi-a trebuit mie ! Câte doi pe an ! Când ţi-e lumea mai dragă, să-ţi plângă copiii şi să te ieie muierea de scurt. Te faci nisnai, cocoană : de ce mi-ai adormit fetiţele ? Nu sunt şi ale mele ?

El scoase cu chiu cu vai din buzunarul de dindărăt al tunicii, nişte prăjitură stârcită şi se îndreptă spre pat, ca să le deştepte pe fetiţe şi să le dee câte o bucată.

Zoiţica se aşeză în dreptul patului, ca o cloşcă în faţa puilor.

«Astâmpără-te, omule şi lasă copiii să doarmă, — îi zise ea, voind să-l depărteze de pat, — nu-i mai speria».

«De ce am copii, dacă nu pot să le dau

ce vreau şi să fac cu ei ce vreau? — întâmpină el. Sunt numai ai d-tale, cucoană? Nu sunt oare şi ai mei? La o parte, sluţenie! — strigă el. Vreau să-mi văd puişorii şi să-mi fac plăcerea cu ei».

«Lasă fetiţele, zic!» — strigă ea, puindu-i amândouă mâinile în piept şi depărtându-l, încât el începu să şovăie.

Ochii lui se opriră asupra motanului, care rămăsese şi el dormind într'un colţ, la picioarele patului şi la petecele rămase frumos împăturate, lângă Rica.

«Auzi, mamă, care lasă spurcăciunea de motan în pat cu copiii! — strigă el. Şi acele ce zdrenţe sunt?, — strigă iar, apoi îi dete Zoiţichii brânci, luă cotoiul şi-l aruncă cât colo, iar petecele le risipi prin casă.

«Nu sperià copiii din somn!» — strigă dânsa, gata de a se arunca la el.

In zadar erau însă toate stăruinţele ei, căci el voià cu orice preţ să-şi sărute puişorii, cum le zicea el, să se uite în ochii lor, să vorbească cu ei, să le dee prăjitura şi să-i vadă mâncând-o. Dacă aşteptà până dimineaţă, putea să aibă mai îndeplin mulţumirile acesţe: el ţineà însă, să le aibă acum, fără întârziere şi Zoiţica, ştiindu-i apucăturile, îşi călcă în cele din

urmă pe inimă şi se lăsă, plângând, pe un scaun.

Fetiţele, deşteptate din somn, începură să se mârâie. Rica, de o fire mai iute, aruncă prăjitura cât colo şi se dete la o parte, când tatăl ei voi s'o mângâie, iar Tica, mai domoală, se lăsă, ca să o sărute, dar nu voià să mănânce, ci strivì prăjitura între degetuţele ei.

«A dracului seminţie !,—grăì dânsul, îndârjit. Le-ai făcut ca tine, de amărăsc viaţa celui ce are slăbiciune de ele !»

«Cum ţi-o amărăsc eu pe a ta, care ai mare slăbiciune de mine»,—îi zise ea, cuprinsă de amărăciune.

«Am avut, —răspunse el,—am avut, dar mi s'a înăcrit ! Mă încălecase, par'că necuratul, de credeam c'am prins pe Dumnezeu de un picior şi abia târziu am ajuns să văd, că m'am încărcat cu Doamneajută şi mi-am luat ciumă în casă».

«Bine, Costică, — zise ea, înduioşată, — ce ţi-am făcut şi ce-ţi fac eu ţie, de mă batjocureşti toate serile în felul acesta ?»

«Ce mi-ai făcut ?, — întimpină el. M'ai încurcat. Ce-mi faci ?. Nu mă laşi în pace, te ţii de capul meu, m'ai făcut, de am ajuns de râsul lumii. Auzi Dumneata, om la vârsta mea, care are nevastă ce-l ţine

de scurt,—urmă el,—doi copii în fiinţă şi al treilea pe drum! Asta mi-a trebuit mie? Dacă plec la treabă, să bag de seamă, ca să nu beau cu un pahar mai mult, ori să stau de vorbă cu vre-o femee, că mă vede fie frate-tău ăla, fie frate-tău ălalalt, fie vre-o rudă, fie vre-o cunoştinţă a coconului Barbu, că dau de dracul. Afurisitul ăsta de cuib! Asta e oraş? Un cuib prost e! Ori şi unde te duci, toţi te cunosc. Seara, când ai voi să mai stai şi tu, —ca om ce eşti — cu cineva, ţi-e gândul mereu la nevastă şi la copii şi nu-ţi ticneşte bucăţica de chef, pe care ai voi s'o faci, iară când te întorci înainte de vreme acasă, vii pe furiş, ca să nu prinză de veste vecinii şi intri cu frică în casă. Asta e viaţă? – strigă el. E viaţă aceasta? Nu e viaţă, e batjocură! Eu vreau să trăesc, cocoană,—strigă iar, dând cu pumnul în masă, — să trăesc cum se trăeşte, după chipul şi asemănarea mea: unu-i Costică Bălaş!»

Zoiţica steteà şi se uità cuprinsă de milă la el.

«Bagă de seamă, Costică,—îi zise ea în cele din urmă—că toate au în lumea aceasta un sfârşit: rabd şi eu cât pot, dar

o să te pomenești într'o zi, că nu mă mai găsești când vii acasă».

«De-ar da bunul Dumnezeu una ca aceasta! — îi răspunse el. I-așì plăti popii să-mi citească șeapte molitfe și așì trage un chef de i-ar merge pomina! Nu te duci însă, ci te ţii ca scăetele de coada oii!»

Tica și Rica, răpuse de somn, adormiseră iar.

Zoiţica se duse să le acopere, apoi, nemai putându-și stăpâni plânsul, plecă să iasă la aer.

«Unde te duci?,—grăi dânsul, plecând după ea. Nu fugì! Stai aici la faţă de masă!»

El o cuprinse apoi în braţe, ca s'o aducă înapoi și, schimbat de o dată la fire, o sărută de mai multe ori, în vreme ce dânsa se zbăteà.

«Lasă-le, — îi zise muiat, — aceste sunt prostii — de ale băuturii. Tot ţin eu la tine!»

«Dacă mi te faci nesuferit, bându-ţi în fiecare zi minţile», — răspunse ea, adânc mâhnită.

«Uite, nu mai beau! — răspunse el căit. Iţi făgăduiesc, că nu mai beau! Să nu mai am parte de tine, dacă mai beau».

II

«Şi cum o mai duceţi, tu şi Costică?»,— întrebà cocoana Smaranda, când îşi vedeà fata, din ce în ce mai peritä şi mai dusă pe gânduri.

«Bine, mamă, destul de bine, foarte bine! —răspundea Zoiţica, fără ca să i să uite în ochi. Are şi el toanele lui, am şi eu pe ale mele,—dar ne împăcăm din ce în ce mai uşor».

Minţeà, făţarnica. O începuse cu minciuni mici şi ajunsese încetul cu încetul, de le turnà, ca să-ţi crape obrazul de ruşine.

Cocoana Smaranda mângâià pe cei doi puişori şi nu mai stăruià. Era şi ea de părerea, că femeea trebue să fie icoana vie a răbdării şi să ascundă păcatele bărbatului său.

Mai era însă prin apropiere şi coconul Barbu, boiernaş din neamul Câlnişteniior, care ţineà şi la fata lui şi la cinstea casei sale şi nu se prea împăcà cu gândul îndelungatei răbdări. Ii plăcuse şi lui odată să strige: «Unu'i Barbu Câlnişteanu!»— şi acum la bătrâneţe, i se încreţiau sprâncenele stufoase, când i se şopteà câte ceva la ureche, ori când Tica şi Rica, vorbind

alandala, îl făceau să înţeleagă mai mult decât ceea ce ele ştiau să spună.

«Lasă,—îi zicea baba lui,—câtă vreme poate să rabde femeea căsnicia merge destul de bine.»

«Da, da!—îi răspundea el morocănos,—dară eu nu sunt femee şi pe mine mă scoate din răbdări.»

A dus-o dar, cât a dus-o, Zoiţica cu minciuna, dar în cele din urmă tot a trebuit să ţipe dreptatea din ea şi atunci au podidit-o lacrimile, şi a ieşit la iveală tristul adevăr, în toată golătatea lui.

Bătrânul se plimbà- prin casă, răsucindu-şi din când în când mustaţa groasă, şi se uità, când la cocoana Smaranda, o femee voinică şi cu obrajii plini, mai frumoasă, par'că, acum, decât în tinereţele ei, când la Zoiţica cea sleită de puteri.

«Poate Barbu Câlnişteanu să-şi crească şi nepoţii, cum şi-a crescut copiii!»—grăi dânsul în cele din urmă.

Aveà casă cu lărgime, în mijlocul unei curţi mari, avea cămara şi pivniţa tot pline, aveà moşioara muncită de feciorii lui şi ţarini şi livezi şi fânaţ şi vie şi pădure; nu era el om, pe care poate să-l calce ori şi cine!

Tot se simţeà umilit, că are ginere, care

e slugă la dârloagă. Mai ales de doi ani, de când plecase Cuza Vodă din țară, și-ar fi horopsit feciorii, dacă ei ar fi fost în stare să intre în vre-o slujbă, în loc de a munci în ogorul pământesc. Slujba e pentru cei din neam de slugi; cine-i boier și vrea să și rămâie, își ține stăpânirea acasă la el. Și dacă nu-și lăsa feciorii să intre în slujba lui Vodă, nu putea să-și lase nici fata slugă la casa unui nemernic.

De geaba stăruià cocoana Smaranda să nu strice casa fetei; de geaba plângea Zoița, încredințându-l că ea nu sufere peste puterile ei.

«Nu-ți șade rău, fată, să vorbești așa,— îi zicea el,—dară mi-ar ședea mie rău, să te văd cum ești și să te mai las la casa lui. Dacă-l arde de tine, să vie aici să te caute, că e destul loc în casa mea și pentru noi și pentru voi. Aici, sub ochii mei, să trăiți, dacă nu e vrednic să ție în casa lui femee ca tine!»

Așa a zis Barbu Câlnișteanu și, dac'așa a zis el, așa și trebuià să rămâe.

De geaba i se spunea, că el însuși îi dăduse lui Costică Bălaș dreptul de a-și luà nevasta și copiii acasă la el; pentru coconu Barbu nu era nici lege, nici judecător, nici stăpânire mai presus de inima

lui, iar aceasta'i spunea, că el are să poarte grije de copilul său.

Mai erau apoi şi cei doi fraţi ca doi brazi, cărora le şedea atât de bine, să poarte în braţe pe cele două nepoţele, unul pe Tica şi altul pe Rica şi să-i fie surorii lor ocrotitori.

Zoiţica însă şi cocoana Smaranda, care o înţelegea, erau nemângâiate.

La casa lui Barbu Câlnişteanu era, ce-i drept şi lărgime şi belşug şi dragoste, dară vorba era, ce e la casa lui Costică Bălaş, cine poartă grije de ea, cine-l mai economiseşte pe Costică, ce face el aşa singur?

E uşor să părăseşti pe un om cu rost, care ştie să-şi chivernisească treburile şi să şi le ţie în bună rânduială; nu te iartă însă firea, să laşi de capul lui pe unul, care e deprins să fie dădăcit.

Seara apoi Tica şi Rica au început să plângă. Le era somn şi voiau să se culce în patul lor, numai în patul lor şi Tica voià să-şi aibă motanul, iar Rica îşi căuta petecele. De geaba li se spuneà că e mai bun patul ce li se dă, degeaba i se dedeà Tichii alt motan şi Richii alte petece, căci ele voiau acasă la ele şi plângeau; plângeà dar şi Zoiţica, şi cocoana Smaranda.

Coconu Barbu era muiat şi el şi nu

și-ar mai fi stăpânit lacrimile, dac'ar fi fost singur, căci de!—om era și soț și tată și bunic: în fața mueretului își stăpânea firea și nu se dedea.

«O să le răpună—zicea el,—«somnul» o să se deprindă și-o să le treacă».

Le-a și răpus somnul, în două-trei zile s'au deprins și apoi le-a trecut, încât să simțeau în lărgimea dela mama-mare și dela tata-moșu, mai bine decât acasă la ele, dar tot să întrebau serile: «Vine Costică ?»

N'o răpunea însă somnul pe Zoițica; ea nu se putea deprinde, și o înecà plânsul de câte-ori fie Ilica, fie Rica, întrebà: «Vine Costică ?»

Și gândul, și inima ei erau mereu la cuibul ei cel părăsit și-ar fi fost în stare să treacă și prin apă și prin foc, ca să se ducă neștiută de nimeni și să vadă ce mai e pe acolo, dacă Ioana, sluga lor cea bătrână, le ține toate curate și în bună rânduială, dacă el mai dă ori nu pe acasă. Era însă peste putință. Prea l-ar fi mâhnit pe bătrânul ei părinte și prea aspre mustrări și-ar fi făcut, dacă s'ar fi dus prin ascuns, când el nu era acasă.

Dară el? De ce nu vine el? Pe dânsul cine-l oprià?

«Nu e om și el?—să întreba ea adese-

ori. Chiar şi dacă nu i-ar fi de mine, mila şi dorul de copiii lui ar trebui şă-l înmoaie.»

Treceau însă una după alta zilele cele lungi, fără ca el să vină, ba mai mult decât atât. Zoiţica i-a trimis în cele din urmă vorbă Ioanei, să vină măcar ea, ca să-i spună, ce mai e pe acasă şi a primit răspunsul, că nu îndrăzneşte, căci el îi spusese, c'o stâlceşte în bătăi, dacă află c'a ieşit din casă.

Cocoana Smaranda le simţià toate, dar suferià în tăcere, ca să nu'şi îndârjească bărbatul şi să nu'şi mâhnească fata şi se mângâià mângâindu-şi nepoţelele, de cari nu se despărţea decât serile, după ce le răpuneà somnul.

Zoiţica le acoperià ca de obiceiu şi le sărutà, dar nu mai plângeà, căci ţineà şi dânsa să nu'şi mâhnească mama. Când însă durerea o biruià, trebuià să caute uşurarea, dând-o pe faţă.

«Doamne, – să tânguì dânsa într'o seară, —ce am greşit, de m'am făcut atât de urgisită, încât îşi horopseşte de urâtul meu şi copiii ?»

«Nu îi eşti,—grăì mama,—urgisită şi nici copiii nu şi-i horopseşte, dar e pornit fata mea, spre viaţa fără de frâu, şi-l su-

părați tu și copiii, fiindcă, gândindu-se mereu la voi, nu-i ticnesc, ca mai nainte, petrecerile, de cari nu'i în stare să se lipsească ?»

«Dacă s'ar gândi,—întâmpină Zoița, — tot s'ar muià și-ar venì la noi, dar îi sunt urgisiți și copiii, fiindcă sunt și ai mei.»

«Iți faci, fată, în amărăciunea ta, nedreptate, și ți'l gândești și pe el mai rău, decum în adevăr e,—o mustrà mama ei. E numai îndărătinicia, ceea-ce nu'l lasă să vie. Dac'am fi numai tu și eu, ar fi venit de mult, dar nu'l iartă firea să dea ochi cu tatăl tău, care e necruțător și-l lovește cu vorba.»

Zoița'și plecă capul și nu răspunse nimic. Nu i se cuvenia ei să-și dea părerea, în ceea ce privește purtările tatălui său, care toate din dragoste le făcea.

«Nu mi-e de mine,—grăi dânsa peste câtva timp,—căci eu mi-am sfârșit viața în lumea aceasta și mă socotesc mai mult moartă, de cât vie. Cum rămân însă sărmanele mele de copile, care se pomenesc în lume ca căzute din cer, cu mamă, care nu mai are inimă pentru nimic, cu tată, care nu li-e tată? Pe cine să se razime?. Pe cine să iubească, cine să le fie povață în lume? Dacă m'ar luà Dumnezeu,

căci atunci tot i s'ar face milă de ele şi ar puteà şi dânsele să zică, aducându-şi aminte de mine, c'au avut mamă şi să mă ţie icoană în perete.»

Durerile omeneşti sunt multe, dar nu e nici una dintre ele atât de adâncă şi cu toate astea atât de senină ca durerea de a fi, care-l cuprinde pe om când se întreabă: «Doamne, de ce m'am născut pe lume?»

Chiar şi dacă n'ar fi fost mamă, cocoana Smaranda era femee şi trebuià să fie pătrunsă de durerea aceasta, auzind vorbele Zoiţichii.

«Vino-ţi în fire, fata mea,—grăi dânsa,—şi nu te răzvrăti împotriva lui Dumnezeu. Ori şi cât de nenorocită ai fi, n'ai decât să te uiţi împrejurul tău şi te vei încredinţà, că sunt alţii cu mult mai nenorociţi şi că ai să-i mulţumeşti lui Dumnezeu, pentru că o mai mică parte de durere ţi-a rànduit. De unde poate omul,—urmă ea,—să ştie ce-l mai aşteaptă în viaţă? Eşti bolnav, de-ţi simţi sfârşitul, toţi se pregătesc, împrejurul tău, pentru cea din urmă datorie şi deodată se întorc toate spre vindecare, şi încă multe zile bune mai ai în viaţă. Tot aşa ni-e şi cu suferinţele: crezi că au să te răpună şi se întâmplă te miri ce, încât pe neaşteptate viaţa ţi se

însenineazâ. De unde ştii tu, ce te mai aşteaptă? De unde ştii tu, cum are să se desfăşure viaţa copilelor tale? Cel fericit, da, să se teamă, dar cel nenorocit, să nădăjduiască în fiecare clipă.»

Zoiţica nu mai putea să zică nimic. Era nu numai în vorbele mumei sale, ci totodată şi în căldura, cu care ele fuseseră rostite, o putere atingătoare.

«Da,—îşi zicea dânsa, «nu ştie nimeni, ce aduce ziua de mâine ori cea de poimâine.»

Aşa se mângâie omul, în zile de grea încercare, cu gândul, că suferinţele, prin cari trece, sunt un fel de pregătire pentru o viaţă lipsită de dureri.

Şi ce era, la urma urmelor? De ce aveà dânsa să se plângă? Erau nenumărate femeile, cari suferă neasămănat mai mult decât dânsa şi tot rabdă. Ar fi răbdat chiar şi ea, dacă nu s'ar fi pus la mijloc tatăl ei, cu mândria lui.

Aşa judecà şi cocoana Smaranda şi scăpà din când în când vorba: «Să nu stricăm casa fetei, ca în cele din urmă tot se vor nărăvi».

Barbu Câlnişteanu dădeà cu îndărătnicie din cap.

«Prea e bun sângele din vinele ei, pen-

truca el să se poată năravi cu ea»,—ziceà dânsul. Dacă om ar fi, şi-ar fi călcat de mult pe inimă, s'ar fi căit şi ar fi venit aici, ca să-ţi sărute mâna şi să ceară iertare, căci copil ţi s'a făcut în ziua, în care ţi-a luat fata de nevastă.»

«E numai mândria, ceea ce nu-l lasă,— întâmpină bătrâna.

Coconul Barbu se făcù roşu ca racul.

«Mândria nu!»,—strigă el. «Neam de neamul lui n'a avut mândria mea, care nu mă plec nici în faţa lui Vodă şi nu m'aşi plecà nicî dacă împăraţii de pe faţa pământului ar stà în faţa mea, dar am stat totdeauna umilit în faţa părinţilor noştri şi dacă tatăl meu ori tatăl tău, mi-ar fi tras o palmă, vinovat, nevinovat, a-şi fi sărutat mâna, cu care m'a lovit şi de aceea m'am plecat şi în faţa ta şi în faţa copiilor mei. Mândru nù e, femee, căci dacă mândria ar fi, n'ar uità obârşia, din care a ieşit, ci şi-ar cinsti părinţii, nu şi-ar face de batjocură neamul; nu-i mândru, căci dacă mândru ar fi, ar sângerà pentru soţia sa şi pentru copiii săi şi şi-ar păzi cinstea casei. O fire de slugă e, şi lui nu soţie, ci slugă la casă îi trebue, iar pentru aceasta nu e făcută fata mea. Ori vine aici,— urmă el, cu hotărâre, — ca să tră-

iască sub ochii mei, să-l ţin de scurt şi să-l îndrumez spre vieţuire omenească, ori nu vreau să mai ştiu că mi-am jertfit într'o clipă de slăbiciune fata!»

III

Urât lucru obicinuinţa!

Aşa zicea Costică Bălaş, când şi-a găsit casa goală întunecată.

Ii părea bine c'a scăpat de belea şi că nu mai e cine să-i facă mustrări.

«Care va să zică—tot a făcut-o — îşi zise el. Numai dacă nu şi-ar mai schimbà gândul, ca să se întoarcă iar.»

«Chiar şi dacă,—zise el peste puţin,—câte-va zile liniştite tot o să am.»

Răsuflà omul mai uşor, se simţea stăpân, adevărat stăpân, singur stăpân în casa lui, el însuşi stăpân pe sine şi pe ale sale.

Era însă obicinuit să găsească pe cine-va la casa lui, când se întorceà în ea, să aibă pe cine să mângăe, când se înduioşează, şi cu cine să se certe, când îl apucă hârţagul.

Ii lipseà ceva.

Mai era obicinuit să le aibă toate puse la îndemână şi nu ştia, de unde să iee

ce-i trebuià. Nici măcar lumànarea nu știa de unde s'o iee.

Se simțea oare cum străin în casa lui.

Patul nu-i era așternut; cămașa de noapte nu știa de unde să și-o iee; lighian, ibric, săpun, prosop, nu-i erau pregătite.

S'o cheme pe Ioana? Îi era greu. Tot era, la urma urmelor, oare care rușine, să fie părăsit de soție și de copii.

«Dar nu ea m'a părăsit,—își zise el,—ci eu am alungat-o, eu însu-mi!»

Așa a stat câtva timp, mai șezând ici pe un scaun, colo pe altul, mai mișcându-se ametit prin casă, până ce nu s'a întins pe canapea și-a adormit, așa îmbrăcat cum era, în uniforma lui cea frumoasă.

Desmetecindu-se, după ce s'a deșteptat dimineața următoare, el a sărit speriat în picioare. Îi era nesuferit gândul, că Ioana îl va fi văzut și va duce vorba, că l-a văzut dormind îmbrăcat. Și-a așternut dar patul și s'a mai culcat și în el, dar nu i-a mai venit somnul.

O temere nehotărâtă și-o neliniște din ce în ce mai viuă, i-a cuprins sufletul.

«Si dacă se va fi întâmplat ceva ca dânsa să nu se poată întoarce acasă?,— își zicea el. Îi va fi venit ei rău, se va fi îmbol-

năvit, va fi căzut şi se va fi lovit, ori se va fi tăiat una dintre fetiţe.»

Ii veneà să plece fără de întârziere, ori să trimită pe Ioana şi peste câtva timp o chemă dar n'o trimise, ci-i porunci să-i curăţe hainele.

Nu! El nu putea să-şi dee pe faţă slăbiciunea; prea şi-ar fi ridicat Barbu Câlnişteanu capul, prea li s'ar fi urcat feciorilor lui fumurile la cap.

«Nu eu am să alerg după dânşii,—îşi zise el,—ci dânşii au să mă caute; nu eu am s'o întreb, ci ea are să-mi spună de ce n'a venit acasă şi când are să vie.»

El avea toată dreptatea; asta o ştia şi coconu Barbu, care era hotărât să-i trimită vorbă, dar voia mai nainte să vadă, dacă nu cumva vine şi nechemat.

Putea s'aştepte.

După ce s'a îmbrăcat, Costică i-a poruncit Ioanei să facă curăţenie şi rânduială în casă.

«M'ai înţeles?,—grăi dânsul. «Dar curăţenia şi rânduiala să fie cum îmi place mie, încât coconiţa să rămâie uimită când se va întoarce cu copiii acasă. Apoi aici să stai şi să nu te mişti!—urmă el cu asprime. Mă ştii cine sunt! Să nu te pună păcatele să ieşi, fie măcar şi numai pe o

clipă, din casă, că te stâlcesc în bătăi!»

Ieșit apoi, călcà mai țeapăn și se ținea mai drept decât de obicei, dar țuicile obicinuite nu îi mai priau ca alte dăți; în cafeaua dela zece, n'a mai pus decât câteva picături de cognac, iar pe la ameazăs'a mai întors acasă să vadă, ce s'a mai întâmplat și cum a făcut Ioana curățenie și bună rânduială.

Nimic nu se întâmplase.

«Puțin îmi pasă!»—își zise el, dar era cam muiat când a plecat la masă și mâncările nu-i priau, vinul nu-i mai lunecà pe gât ca alte dăți, ziua toată era cuprins de neastâmpăr, iară seara s'a întors de vreme acasă.

Urât lucru e să te simți legat de cineva; n'ar fi crezut nici-odată, că poate el, Costică Bălaș, să-și schimbe așa de-odată întregul rost al vieții și să-și piardă toată voia bună.

Credea, că așa e la început, dar încetul cu încetul o să intre toate în vechiul lor ogaș; a trecut însă și săptămâna, fără ca el să-și vie în fire, ba-i era parcă i se tăiau picioarele, când coconul Alecu Băltag, l-a luat la o parte, ca să-l întrebe, ce e cu casa lui?

«De nașule», îi zise,—«eu ce să fac, dacă

ea a plecat ca din senin și nu se mai întoarce? Ași putea să mă folosesc de dreptul meu de soț și de părinte și să-mi aduc cu puterea nevasta și copiii acasă, dar nu vreau sa fac scandal ca orașul și întregul județ să vorbească de noi.»

«Bine faci, băiete,—îi răspunse nașul,—dar încă mai bine ai face, dacă te-ai duce s'o iei cu binele, că vine ea și nesilită.

Costică dete din cap.

«Eu?—la casa lui Barbu Câlnișteanu?—întâmpină dânsul. Să mă duc eu? Știu eu prea bine, că dânsa n'ar fi rămas și, după ce a rămas, s'ar fi întors de mult, dacă el n'ar fi oprit-o și n'ar opri-o. Noi amândoi, socru-meu și eu, nu ne ajungem la vorbă.»

«Scoate-ți din cap asemenea gânduri,—stărui coconu Alecu. E om cu scaun, bătrânul și nu poate să nu-ți fie binevoitor, după ce te-a primit odată ginere. Ia gândește-te bine,—urmă el,—n'ar fi oare lucru cuminte, ca un an, doi, până ce nu vă veți fi făcut și voi chiag, să stați la dânsul unde, nici chirie nu plătiți, nici pentru mâncare nu cheltuiți și mai aveți și alte înlesniri? Casa Zoiței o dați cu chirie.»

Costică iar dete din cap.

«Să mă pun eu cu toți ai mei sub stăpânirea lui?—răspunse el. Nu mă îndoesc,

că dânsul ar voi-o, dar mult ar trebui să mă poftească şi să mă iee cu binele, ca să stau de vorbă şi, chiar dacă aşi sta, tot m'aşi mai şi gândi mult, mai nainte de a mă hotărâ la una ca aceasta.»

«Gândeşte-te bine, băete,—îl îmbărbătă naşul lui. Eu îţi vorbesc ca părinte: nu-ţi strica, din îndărătnicie, tot rostul vieţii şi bucură-te că ai razăm, socru, om cu trecere în lume şi cumnaţi ca feciorii lui.»

Tocmai aceasta îl jigneà însă pe Costică Bălaş. Zoiţica i se făcuse nesuferită, fălindu-se mereu cu tatăl ei şi ridicând în slava cerului pe cei doi fraţi ai săi. El n'avea nevoe de razăm, se socotea destul om şi însuşi prin sine.

Să temea, cu toate aceste şi de trecerea socrului său şi de virtutea cumnaţilor săi.

Era lucru uşor să-l pândească pe Barbu Câlnişteanu, să iee doi sergenţi voinici, când el iese de acasă să se ducă să-şi răpească fetiţele.

«Vine,—zicea el,—şi cloşca după pui, şi dacă vine cloşca, vine şi mama după copii.»

Vine, dacă poate, dacă i se dă drumul.

Oamenii, ca Barbu Câlnişteanu, sunt însă în stare să le facă toate val-vârtej, când cineva îndrăzneşte să le calce cu puterea

pragul şi să meargă până la Vodă, ca să-şi iee satisfacţiune, iar feciorii lui erau din cei ce nu caută satisfacţiunea, ci te prind în drum şi şi-o iau fără de judecată.

Ceea ce era însă mai greu pentru dânsul —orişi-ce s'ar fi întâmplat—lumea tot lor şi numai lor le dedea dreptate şi el nu să mai putea uità în ochii nimănui, în oraşul unde toţi îi ştiau de bine.

Nu, cu puterea nu putea să-şi iee copilele. Trebuia să caute un chip de a le fură fără de veste.

Cum însă?

El avea oamenii lui, prin cari putea să afle, cele ce să petreceau în curtea lui Barbu Cârlişteanu şi ştià că şi ziua şi serile, când timpul e frumos, copilele se joacă pe pajiştea din curte, în vreme ce mama lor, bunica lor, ori amândouă lucrează în cerdacul casei. Câte odată cocoana Smaranda le întinde o velinţă sub nucul dela dreapta porţii şi ele se joacă, şezând pe ea cu păpuşile lor.

Ar fi fost lucru uşor să pândească o clipă când ele sunt singure, să le cheme, să le iee în braţe şi să se depărteze cu ele. Nu mai încăpea îndoială, că auzindu-i glasul şi văzându-l, ele alergau la dânsul. Ca să pândeşti însă clipa, când coconu Barbu

nu-i acasă şi copilele rămân şi ele singure, trebue să fii mereu prin apropiere, ceeace lui îi era peste putinţă, căci ar fi fost destul să prindă cine-va de veste, că el a trecut prin partea locului, pentru ca să se ascundă şi cele două femei şi fetiţele. Era şi uniforma, care-l dădea de gol şi ziua nu putea să treacă pe acolo, iară seara coconul Barbu era şi el acasă.

Dorinţa de a-şi vedeà măcar copiii era în inima lui tot mai arzătoare şi, cel ce voieşte cu tot dinadinsul, o ia în cele din urmă în gât şi se avântă, zicându-şi: «Ce-o fi—să fie!»

Intr'una din zile sergentul din gura pieţii i-a adus la comisie, pe un ovreu, care vânzând pe uliţă nasturi, butoni, forfícele şi alte mărunţişuri expuse pe o tavă atârnată de gât, se luase la ceartă cu un trecător şi făcuse un scandal, de se adunase toată piaţa împrejurul lui.

Costică se uită lung la el: era om de vre-o treizeci de ani, înalt şi subţire, cu o barbă nepeptănată, dar destul de bine îmbrăcat şi dacă şi-ar fi schimbat hainele, uniforma i-ar fi şezut ca fiind croită pe trupul lui.

«Ce să-ţi fac eu acum ţie, Jidane?—îi zise pe răstite. Ori îţi trag o bătae bună şi-ţi dau

drumul, ori te ţin cel puţin o săptămână de zile închis.»

Dacă era vorba pe ales, Ovreiul primiă mai bucuros să mănânce bătaia şi să şi caute iar de neguţătorie, dar dădea din mâini şi din picioare, ca să-l încredinţeze că el e nevinovat, cel mai nevinovat dintre toţi neguţătorii de mărunţişuri.

«Să-mi faci, Jidane, o treabă şi să-ţi tacă gura, că te iert,—îi zise mai potolit, —ba ţi mai şi dau ceva pe de asupra.»

«Fac, ori şi ce treabă fac, fac şi tac,— îl încredinţă ovreiul. De ce sunt om de treabă?—Ca să fac şi să tac. Porunceşte, boerule!»

«E lucru puţin şi uşor, ceea-ce ai să-mi faci,—îi zise Costică. Am să-ţi dau acadele, coſeturi şi prăjituri, ca să te duci să le vinzi unde-ţi voiu spune eu».

«Si de ce boierule?» —îl întrerupse ovreiul.

«Asta nu te priveşte,— îi tăie Costică vorba: ai să faci cum îţi zic, şi să taci.»

Ii explică după aceea cum are să-şi expună acadelele, coſeturile şi prăjiturile pe ţavă, cum are să deschidă portiţa curţii ce-i va arătà sergentul şi să se oprească în pragul ei strigând: «Acadele, coſeturi şi prajituri!» şi cum n'are să plece, până

ce nu vor alergà la el cele două fetiţe, pe care le va vedea în curte.»

«Şi dacă nu sunt acolo fetiţele?» — întrebă Ovreiul.

«Te plimbă pe acolo şi aştepţi până ce le vei vedeà prin curte».

«Şi dacă vin fetiţele?» — întrebă iar Ovreiul.

«Dă-le, cât pot să ieie, că nu dai dela tine, — îi răspunse Costică, — iar dacă vine cineva să le cumpere, vinde ca de pomană».

«Şi ce mai fac după aceea?»

«Te întorci aici şi-mi spui, cum a fost», — îi zise Costică. Apoi îl duse la cofetărie, ca să-i cumpere acadele, cofeturi şi prăjituri, şi-l dete în seama sergentului.

Ovreiul stăteà însă pe gânduri. Lucrul erà prea uşor şi de aceea nu i se păreà curat.

«Şi n'o să mă iee nimeni la goană? — întrebà el, — n'o să sară vre-un câine la mine? — n'o să dau de vre-o poznă?

«Nu te teme de nimic — îl îmbărbătà Costică; — sergentul e în apropiere şi te apără. Iţi trag însă eu o trânteală, dacă nu faci cum ţi-am spus, ori dacă te pun păcatele să spui că eu te-am trimes».

Ar fi voit nu-i vorbă, ovreiul să ştie, de ce anume are să le facă toate aşa, dar, la

urma urmelor, a plecat şi în neştire, şi-a făcut cum i s'a zis.

Tica şi Rica, pe cari le-a găsit jucându-se pe velinţa întinsă la umbra nucului, au alergat în portiţă, iar cocoana Smaranda, care şedeà în cerdac, s'a dus la ele şi le-a cumpărat de toate, apoi ovreiul s'a întors, cum a fost vorba, la secţie.

«Să vii şi mâne pe timpul acesta, — îi zise — şi-o să te .duci din nou, dar n'o să stai în prag,— m-ai înţeles ? — ci o să rămâi în uliţă ca fetiţele să vie la tine.

«Şi dacă nu ies ?»

«Te plimbi în sus şi în jos, strigând mereu : «Acadele, cofeturi şi prăjituri».

«Şi dacă mă chiamă ?»

«Te faci surd şi nu te duci : mă înţelegi, gogomane, că eu nu vreau să le scot la uliţă ?»

«Dup'aceea boierule ?» — întrebă ovreiul cam fricos.

«Vii iar şi-mi spui : celelalte nu te privesc».

S'a dus ovreiul a doua zi şi Tica şi Rica au eşit şi din curte, căci de ! — dulceţurile îi ispitesc pe copii. Astă dată a grăbit Zoiţica să le cumpere şi de ici şi de colo câte ceva.

«Acum e rândul meu», — zise Costică

ziua a treia, apoi îl desbrăcâ pe ovreiu și-l puse la arest, iar în hainele lui îmbrăcă pe unul dintre sergenții, care aveà cam aceeași făptură și căruia îi puse o barbă falșe.

«Uite, — îi zise, — iai tava și te duci cum l-ai văzut pe ovreiu, pândești când fetițele sunt singure, le furi din curte și le iei în brațe și le aduci la mine la colț, unde te aștept cu trăsura. Dar te bag în draci, dacă-mi strici treaba, ori faci sgomot».

Sergentul steteà pe gânduri, căci e mai ușor să croiești planurile decât să le pui în lucrare.

Poate un polițist să îmbrace ori-și-ce haine și să-și pună și barbă falșă, căci interesele serviciului cer adeseori așa ceva. De astă dată însă nu interesele serviciului o cereau, și Costică tremurà ascuns în fundul trăsurii, în vreme ce sergentul a trecut prin fața casei lui Barbu Câlnișteanu și iar s'a întors, fără ca să facă vre-o treabă.

«Ce e ?» — îl întrebă nerăbdător.

«Nu se poate, — îi răspunse sergentul. E și coconița cu fetițele».

«Trebue să se poată ! — îi zise Costică. Te pomenești, că se întoarce bătrânul. Dă-i zor ;/ dacă nu se poate altfel, ia-le și din

faţa ei, dacă e numai singură cu ele. In curte însă să nu intri».

Sergentul iar se duse şi peste puţin Costică-l auzì strigând, — un semn că Zoiţica era tot singură cu fetiţele.

Lucrurile s'au petrecut atât de repede, încât n'ar fi putut, cine le-ar fi văzut, să spună, cum s'au urmat una după alta.

In clipa când au ieşit fetele pe portiţă, sergentul a aruncat tava în curte şi le-a luat pe amândouă în braţe, apoi, zicându-le: «Vă duc la tătucu», a şi pornit cu ele, încât Zoiţica, ieşită ceva mai târziu, l-a văzut ducându-le şi a plecat cuprinsă de spaimă în urma lui.

«Nu te speria coconiţă,— îi zise sergentul, — că le duc la boierul».

«Care va să zică tot s'a gândit la noi!, — işi zise ea, cu glasul înecat şi porni în urma sergentului, fără ca sa-şi deà seamă despre ceeace face. «Ce ai de gând, Costică?», — întrebă apoi, după ce sosì la trăsură.

«Fetiţele sunt ale mele, — răspunse el, potolind spaima fetiţelor. 'Tu faci ce vrei, dar, dacă ţii la ele, vii şi tu!»

Birjarul dete apoi biciu cailor şi trăsura să depărtă.

Zoiţica se uită câtva timp după trăsură,

apoi ochii i-se umplură de lacrimi.

«Tot ţine la noi», — zise şi plecă încet spre casa ei, gata de a se duce aşà cum erà, cu capul gol, în camisol şi în papuci.

Peste câtva timp însă iar se opri.

Nu! Fără de ştirea, fără de voia părinţilor ei, nu puteà s'o facă aceasta.

«Am să le cad în genuchi, la picioare şi dânşii n'o să mă oprească», îşi zise şi se întoarse iar înapoi.

IV.

«Nu-i şade rău, — grăi Coconu Barbu când află cele petrecute. Tot poate să iasă om din el: cel ce ţine la copiii lui, nu poate să se ticăloşască!»

Cucoana Smaranda, rău supărată, dete din cap.

«E om fără de inimă, Barbule,—întimpină ea. Numai un suflet hain poate să despartă pe copii de mamă şi pe mamă de copii. Ce fac fetiţele fără de mama lor şi ce se face mama fără fetiţele ei?... Aşi înţelege să fie băeţi, dar fetele fără de mamă n'au nici un rost în lume. Nu din dragoste le-a luat, Barbule,—adăugă ea, ci din răutatate, ca s'o amărască pe Zoiţica.»

Barbu Câlnişteanu se plimbă câtva timp tăcut prin casă.

«Asta ai putea s'o zici, dacă Zoiţica s'ar duce la copiii ei şi n'ar voi să o primească — îi zise el apoi.

«Dar tu n'o laşi să se ducă», —întâmpină iar bătrâna.

«N'am lăsat-o câtă vreme, erau şi copiii aici, — zise el. Una a fost însă atunci şi alta e açum. Nu zici tu, că numai un suflet hain poate să despartă pe mamă de copii? O fi, ori n'o fi el, eu nu sunt suflet hain. Să se ducă, dacă voeşte, are chiar datoria de a se duce la copiii şi la soţul ei, căci eu nu m'am lăpădat de dreptul meu de părinte în ziua când i-am dat voia să se mărite; nu m'am lepădat însă nici de datoriile mele părinteşti şi sunt gata s'o ţin la casa mea, cât mai trăiesc pe pământ, nici de inima mea părintească şi ne plâng tuturora de milă, căci mult mă tem, că traiu bun n'o să mai poată avea împreună».

«Vai de sufletul ei şi de al nostru», — să tânguì cucoana Smaranda.

Aflase, nu-i vorbă, că'n timpul din urmă, de când fusese părăsit de soţie şi de copii, nu mai umblà ameţit şi făcând gură din băcănie în băcănie şi de la cârciumă la

cârciumă și nu se mai întorceà nici noaptea târziu, nici chefuit și cu lăutarii acasă și începuse să creadă, că poate să intre încetul cu încetul în rândul oamenilor de treabă. Acum i se schimbaseră însă de odată părerile. Toate i le iertà Cocoana Smaranda, toate putea să le iee drept răsfățări ale unui om, care n'a avut încă să se lupte cu nevoile mari ale vieții; păcatul de a fi despărțit copiii de mama lor îi părea însá atât de mare, încât nu mai putea să-și închipuiască pe cel ce-l săvârșise, fără ca să se cutremure. O vedeà pe Zoițica zbâtându-se și-și închipuià, cum vor fi plângând și se vor fi zbătând și copilele cerând să fie duse la mama lor: cum mai putea fata ei să trăiască cu omul, care e în stare să-și chinuiască astfel nevasta și copiii?

Tot atât de greu era însă și păcatul de a nu lăsà pe mamă să se ducă la copiii ei.

Bătrânul avea dreptate: Zoițica erà chiar datoare să se ducă,—datorie grea și aspră, dar datorie.

Sunt multe durerile, cari-l zgudue pe om în timpul trecerii lui prin viață; numai puține sunt însă de o potrivă cu durerea ce te cuprinde, când îl vezi pe copil silit să aleagă între tată și mamă, să se

facă judecător al părinţilor săi şi să se răzvrătească împotriva lirii, osândind fără ca să i se cuvină a-şi da părerea.

Cuprinsă de durerea aceasta, Cocoana Smaranda nu mai era în stare să iee vre-o hotărâre, ci se mărginea a-şi face mustrări că în uşurinţa ei nu s'a gândit, că dânsul ar putea să vină, să-şi ademenească fetiţele şi să le răpească şi că nu le-a păzit destul de bine pe nepoatele ei.

«Le înstrăinează de mine!»—să tânguià Zoiţica.

«Nu, fata mea,—îi zicea mama ei,—de asta să nu-ţi fie teamă. Ceea-ce pe mine mă doare, e că pe dânsul, care le-a despărţit de tine, n'o să-l poată iubì nici odată, iară iubirea, pe care o au către tine li-e isvor de durere şi astfel se vor pomenì în lume, lipsite de iubire şi înstrăinate de toţi».

Le vedeau amândouă în fiecare clipă lipsite pe fetiţe de purtarea de grijă şi nu îşi mai puteau stăpânì dorinţa de a le da purtarea de grijă ce le lipsià.

Iară bătrânul tăceà, par'că lucrurile nu l-ar privì şi pe el.

Odată a vorbit şi nu mai avea ce să zică.

«Eu mi-am spus părerea,—li-a zis atunci

—și de aici înainte faceți cum știți și cum vă trage inima. Liniștea casei mele pentru nimic în lumea aceasta n'o jertfesc: i-am dat-o și i-o și las, ca să am pace în casă; nu mă mai bag, nu mă mai amestec!»

Pe răspunderea lor aveau mama și fata să facă ce vor fi făcând și tocmai de aceea le era greu să se hotărască într'un fel.

Țineà Cocoana Smaranda, ca ginerile ei să-și arate, fie măcar și numai de dragul fetelor, slăbiciunea și față cu soția sa și să facă ceva, ca aceasta să se poată întoarce la casa ei, fără ca să se simtă prea umilită. Au trecut însă două zile, pline de chinuri, fără ca dânsul să fi făcut ceva.

Ziua a treia mama a biruit-o pe femee.

«Vino, fata mea, - grăì dânsa muiată,— să ne ducem: dacă nu vom fi putând să luăm copilele și să le aducem iar la noi, rămâi la ele, fie chiar și roabă chinuită, că-i șade femeii bine să sufere din iubire către copiii ei!»

Zoițica nu mai cercetà, ce-i șade și ce nu-i șade bine femeii: umilită, chinuită, ori și cum, la casa ei se simțià mai bine decàt ori și unde în lume. Dacă dar, plecate, mama mergeà încet și din ce în ce mai în silă, fata ei grăbià și își iuțià tot mai mult pasul.

Sosite la poartă, ele s'au încredințat, că n'o să poată luà fetițele. Costică nu erà, ce-i drept, acasă, dar sergentul, care se plimbà prin fața casei, le spuse, că are poruncă să nu lase pe nimeni să iasă din curte.

Zoițica nici nu țineà să iasă după ce a intrat, dar Cocoana Smaranda rămase ca înfiptă în pământ: ai fi crezut, că acolo are să împetrească.

Zoițica se uità câtva timp tremurând la ea, apoi îi luă mâna și-i zise: «Nu mă lăsà, mamă, singură!»

Cocoana Smaranda venise tocmai, pentru ca să n'o lase singură; ea se întoarse dar spre sergent.

«Să te duci,—îi zise ea,—să-i spui coconașului, că am venit noi și că eu îl rog să vie acasă, căci am să-i spun ceva.»

«O să-i trimit vorbă»,—răspunse sergentul, în vreme-ce ele întrară.

Vara, când după secetă îndelungată vine câte o ploaie, ce răcorește aerul și spală praful, toate se înviorează, iarba ne pare mai verde, frunzele arborilor se înfrăgezesc și păsările încep să cânte voioase,—un simțimânt de ușurare cuprinde inimile.

Cam așa se simțeà și Zoițica, după ce și-a îmbrățișat fetițele, și-a șters lacrimile și s'a uitat împrejurul ei și și-a văzut cui-

bul curat, cum îl lăsase. Îi părea oare cum bine de cele petrecute, fără de care n'ar fi putut ajunge la plăcuta ei stare sufletească și nu mai puteà să-și dea seamă, de ce adică nu s'a întors timp atât de îndelungat acasă, de ce s'a mâhnit, de ce a tulburat viața iubiților săi.

Văzând-o așa, Cocoana Smaranda nu mai înțelegea nici ea cele petrecute: nimicuri copilărești i se păreau toate și nimicuri ar fi și rămas, dacă n'ar fi fost la mijloc și firea zăcașă a Coconului Barbu.

Nu tot astfel Costică Bălaș. El se simțeà jignit și acum, ba chiar mai jignit de cât ori si când.

Nu se simte jignit omul deștept, când îi zici, că e prost: trebue să ai fie chiar și numai un început de cocoașă în spinare, ca să te răzvrătești, când cineva îți spune, că ești cocoșat. Ceea ce îl jignește pe om sunt păcatele, pe cari în adevăr le are, și e un fel de răutate să i le mai spui, când le știe și dânsul destul de bine.

Intorcându-se dar acasă, el se simțià și umilit, și strâmtorat mai ales în fața soacrei sale, la care țineà fiindcă era cruțătoare.

El îi sărutà mâna, iară ca îl sărută pe frunte, apoi așteptă să vadă care o să-i

fie purtarea faţă cu fata ei, ce stăteà cu ochii în pământ la o parte.

El rămase puţin zăpăcit, apoi o îmbrăţişă pe Zoiţica şi ei să sărutară.

«Bine,—grăì acum bătrâna cu ochii umeziţi,—ce e cu voi copii? Ce fel de prostii sunt aceste?»

«Nu sunt prostii, mamă,—răspunse el,—ci lucruri foarte grele. Am, nu zic şi eu păcatele mele, căci om sunt, dar Zoiţica prea mă ia, par'că m'ar fi adunat de pe uliţă şi numai de milă mă mai sufere în casă.»

«Ţi se va fi părând ţie aşa, — îl încredinţà bătrâna; --Zoiţica e din firea ei prea blândă şi ţine prea mult la tine, pentru ca să te poată jigni cum zici.»

«O face – stăruì dânsul – şi dac'o face fără ca să voiască şi fără ca să-şi dee seamă, e cu atât mai rău.»

«Ţi-am zis eu cândva vre-o vorbă aspră?» — întimpină Zoiţica mâhnită.

«Nu - îi răspunse el. Eşti prea mândră pentru ca s'o poţi face. E însă destul un gest al tău, e destulă o privire a ta, ca şi cel mai nesimţitor om să-şi piardă sărita.»

«Nu spun eu, că sunt copilării? —grăì cocoana Smaranda. Cu gesturi şi cu priviri nu să surpă casele. O să se mai cu-

minţească şi dânsa şi o să fii şi tu, — urmă ea,—cum ai fost, de când ai rămas singur, iar celelalte se fac. Ai dovedit, că poţi să fii om casnic, de care nu poate să zică nimeni de cât bine : ţine-te de asta şi toate au să meargă bine.»

Costică Bălaş îşi ridică îndărătnicit capul.

«Eu sunt, cum voiesc să fiu— răspunse — şi nu primesc, ca alţii să'mi reguleze viaţa. Sunt, slavă Domnului, destul om, ca să nu mai stau sub epitropie, şi acela, căruia nu-i voiu fi plăcând aşa cum sunt n'are de cât să se facă, în cumineţenia lui, că nu mă ştie.»

Cocoana Smaranda iară fu cuprinsă de simţimântul, că nu e cu un om ca Costică Bălaş căsnicia bună cu putinţă, şi-i veneà să taie vorba. Erà însă şi mamă, şi bunică şi trebuià să-şi facă datoria.

«N'o luà aşa, Costică,—îi zise ea stăpânindu-şi glasul. De epitropisire nu poate să fie vorbă; acela însă, care are soţie şi copii, nu mai e de capul lui, s'a supus de bună voe unei stăpâniri şi are, din propriul lui îndemn, din dragoste, iar nu silit de alţii, să se ferească de tot ceea-ce poate să tulbure liniştea casei lui. Fă, Costică, ceea-ce voeşti tu,—urmă ea ridicând puţin glasul,—dar fă şi numai ceea-ce

tu însuți voești și nu te da după derbedeii, cari te momesc; stăpânește-ți slăbiciunile, nu te însoți cu oameni ce nu sunt de seama ta, nu te pune în epitropia celor nevrednici de tine».

Costică să simția greu atins și era pornit în fiecare clipă să-i taie vorba, dar în fundul inimii lui îi dădeà dreptate și nu știa ce să-i răspundă.

«Ii șade bine bărbatului să se simtă, să fie chiar, mândru, adăugă ea, — dar cine e mândru, bagă bine de seamă, ca să nu se facă de râsul vecinilor».

«Eu nu m'am făcut, așa știu — răspunse el, — de râsul nimănui».

«Nu zic nici că te-ai făcut, nici că ai să te faci vreodată, — întâmpină bătrâna, — căci te știu om, care să simte și de aceea îi zic și Zoițichii să fie fată cu minte, să te cruțe și să nu-și strice traiul pentru lucruri de nimic. Faceți, — urmă ea după puțină răsgândire, — ca și când n'ar fi fost nimic, uitați-le toate și, ca să știe și lumea, că așa este, luați-vă poimâne, Duminecă, copiii și veniți să stați la masă cu noi.»

Ii era foarte greu lui Costică Bălaș să deà cu Coconu Barbu Câlnișteanu, de la care prinsese Zoițica și gesturile și pri-

virile jignitoare, dar nu puteà să zică «ba!»

«O să vedem! —zise în gândul lui. Mai e până atunci.»

V

S'a făcut Zoiţica fată cuminte, îşi cruţà soţul şi nu-şi mai stricà traiul pentru lucruri de nimic, le primeà toate cum vin, nu mai plângeà şi nu se plângeà, dar vinele i să străvedeau din ce în ce mai bine prin piele, gesturile îi erau din ce în ce mai scurte şi privirea ochilor ei măriţi îl jignise din ce în ce mai adânc pe Costică.

Asa vre-o zece zile a dus-o el ca în timpul, când, rămas singur, nu-i mai prià nimic, îi erà greu să dee ochi cu tovarăşii lui de petreceri şi ţineà să arate, că poate să trăiască şi fără ca să fie dădăcit.

Iar au început apoi să-i priască toate şi nu era vina lui, dacă prietenii îi erau toţi oameni de capul lor, cari nu se supuseseră încă, vorba cucoanei Smaranda, nici unei stăpâniri şi el ţineà să le arate, că nu e nici el rob. Ştia, la urma urmelor, că e bine să poarte grijă de casa şi de copiii lui şi c'o să le găsească toate bine, ori şi când s'ar întoarce la ai săi.

Era cuprins, nu-i vorbă, de căinţă, când

a început-o din nou şi-i eră greu să se se uite în ochii Zoiţichii ; ea însă deşi l-a primit zâmbind, ca şi când nimic nu s'ar fi întâmplat, îşi aveà gesturile şi privirea, în care el vedeà mai mult decât în cea mai aspră mustrare făcută în vorbe deslușite.

S'a îndărătnicit dar şi voià să-i arăte, că nu-i pasă, că el tot el însuşi rămâne, că nu din slăbiciune, nici momit de alţii, face ceea ce face, ci pentrucă el însuşi voeşte aşa, — voeşte cu tot adinsul.

Sărmana Zoiţică ! Rău ar fi fost, dacă i-ar fi făcut ca mai înainte mustrări, dar bine nu era nici dacă nu i le făceà.

Să deprinde însă omul cu toate şi de cele mai multe ori ea nici nu-l mai aşteptà, ba îi era câte odată, par'că s'ar bucurà, dac'ar şti, că multă vreme n'o să mai vie. Puteà dânsa să trăiască şi fără de el, — putea ! O ! dacă n'ar fi fost cele două copile, ar fi ştiut dânsa, cum era să-şi găsească scăparea.

I se clătinà pământul sub picioare, când le vedeà jucându-se, voioase, par'că ele ar fi cei mai fericiţi copii pe faţa pământului şi-i veneà să râdă cu hohote, când se gândeà la suferinţele, pe cari o să le aibă în viaţa lor.

«Dar, cine ştie ?, — îşi ziceà dânsa. Poate că aşa e viaţa, aşa trebue şi altfel nici nu poate să fie ! Işi are fiecare suferinţele, pe cari le ascunde, fiindcă i se par mai grele, când alţii se bucură de ele. Câte fete şi câte femei tinere sunt, cari mă vor fi socotind fericită, când mă văd trecând de-alungul uliţei şi mă vor fi pizmuind pentru soarta ce am ! Aşa mi le închipuesc şi eu pe altele mai fericite, fiindcă nu le ştiu suferinţele. Nenorocirea mea e că am fost purtată în palmă de părinţii şi de fraţii mei, mi-am închipuit, că viaţa întreagă o să-mi fie, cum mi-a fost copilăria şi stau azi cuprinsă de spaimă în faţa realităţii, nu pot să mă împac nici cu uşurinţa, nici cu mişelia, nici cu lipsa de bunăvoinţă firească şi mă întorc scârbită de la ceeace altora li se va fi părând lucru de sine înţeles. Ele o să fie mai fericite decât mine, căci o să se deprindă din copilărie cu suferinţele şi-o să vadă viaţa cum ea în adevăr este.»

Era un fel de mângâiere în gândul acesta, pe care i-l dăduse şi mama ei, dar e slabă şi trecătoare mângâiere.

Mereu singură şi neavând pe nimeni, care ar fi putut să-i vie sufleteşte într'ajutor, ea se mistuià însăşi pe sine şi era cu-

prinsă din ce în ce mai mult de simţământul, că poate aceasta să meargă aşa timp de o lună, de câteva luni, fie chiar de un an, dar ani de zile, o viaţă întreagă, nu.

Intocmai precum omul, care înaintează la un noroc prin ceaţa deasă, nu poate să-şi vadă drumul decât la depărtare de câţiva paşi, ea nu mai avea nici o privire înaintea viitorului, nu mai era în stare să se vadă pe sine însăşi în alte împrejurări, nici să-şi închipuiască fetiţele mai măricele: acì, prin apropierea prezentului, se sfârşiau toate pentru dânsa.

Din când în când o apucà un fel de frig dela picioare şi dela mâni, îi venià să leşine şi fruntea i se umpleà de mari picături de sudoare rece. Când o vedeà aşa, Tica şi Rica alergau la Baba Ioana, ca să vie şi s'o tragă, frecând-o cu oţet de trandafiri, ori să-i pună cărămidă încălzită în culcuş. Se obişnuiseră atât de bine cu aceasta, încât li se păreà, că aşa trebue să fie.

Zoiţica se obişnuise şi ea chiar mai înainte de a le fi născut pe ele, dar tocmai de aceea se cutremurà, cuprinsă de groază şi iar ziceà: «Ia-mă, Doamne!»

Era peste putinţă să iee asupra sa vina de a fi urzit o nouă viaţă, încă una, şi min-

tea i se turbură, când își dedeà seamă, că nu e în lumea aceasta întoarcere spre cele ce-au fost, ci toate se desfășură spre cele viitoare.

Serile, când copilele îi dormiau, se duceà și acum din când în când să le acopere, dar nici nu le mai sărutà, nici nu se mai uità cu ochii muiați în lacrimi la ele, — ba îi veneà câte-odată să le strângă de gât, ca să nu rămâie singure în lume.

Dar nu rămâneau singure: erau atâția cei gata de a le luà sub purtarea lor de grije.

Tot singure erau: e singură în lume fata, care nu are mamă, când știe cum și-a perdut o și durerea ce rămâne în sufletul ei, nu numai îi întunecă viața întreagă, ci trece și în inimile copiilor, pe cari-i crește la sânul ei.

Zbătându-se astfel, ea numai pe ici pe colo, pe apucate, mai puteà să doarmă și petreceà zile întregi fără ca să mănânce, deși slăbită însă, ea să simțea în putere și sufletește din ce în ce mai încordată.

El începuse a nu mai venì nici noaptea târziu acasă. Ceea ce-l mai aduceà din când în când, era dorul de copilele lui, pentru care aveà slăbiciune adevărată. Ea nu mai cercetà, de ce nu vine, nici pe unde se

duce ; îi era indiferent. Ştià destul şi se simţeà, oarecum, uşurată.

«Costică, — îi zise ea într'o dimineaţă, când el se pregăteà să plece, — eu cred, că nu ne şade bine să ne mai purtăm unul pe altul cu minciuna. Am tot aşteptat şi-am răbdat, dar văd că nu mai poţi să te întorci, din calea, în care ai pornit...»

«Nu că nu pot, — îi tae dănsul vorba, dar nu vreau, — ţi-am spus că nu vreau.»

«Nu vrei, nu poţi, — întâmpină dânsa, — tot acolo vine şi e mai cuminte să nu ne amărâm unul altuia viaţa: dă-mi fetiţele şi nu te mai supăr cât voiu trăì.»

Costică Bălaş începù să se plimbe neastâmpărat prin casă.

Ştia dânsul din păţanie, ce va să zică să ai casă şi copii şi să n'ai şi în a cui purtare de grijă să le laşi. Mai ţi-e apoi şi ruşine, ca lumea să zică, judecându-te, că ţi-ai alungat nevasta, fără ca să ai de ce, ori că ea te-a părăsit ne mai putând suferi ticăloşiile, pe cari le faci.

«Ele sunt mai bine la mine şi la mama, decât la tine — urmă dânsa — şi ţi-ar fi şi prea greu să le porţi de grije.»

«Nu !, — grăì dânsul. Nu mi-e greu ! Voesc să le am !»

«Le ai, — îl încredinţă dânsa. Tot ale

tale sunt și când îți va fi dor de ele, vii să le vezi, ori trimiți pe cineva, ca să ți le aducă».

«Să vedem; să mă mai gândesc! — răspunse el, fără ca să se uite la dânsa. Se temea de privirea disprețuitoare, prin care ea i se făcuse nesuferită.

«Dar ce te-a apucat acum așa de odată, că iar iai câmpii?— urmă el.

«Nu e acum, nici de odată, ci în sfârșit, — îi răspunse ea liniștită. M'am ticăloșit nu-i vorbă, dar atât de ticăloasă tot n'am ajuns, ca să pot trăi cu un om, care nu mai dă nici nopțile pe acasă.»

«Eu fac ce vreau!» — zise el.

«Iară eu ce sunt datoare a face! — întimpină dânsa — și te las să faci ce vrei. Costică, — urmă apoi înduioșată, — avem copii și, din dragoste către ei, trebue să ne călcăm pe inimă. Ori și ce mi-ai fi făcut și ori și ce ți-ași fi făcând, să ne despărțim cu bine, căci dușmănia între părinți strică viața copiilor.

«Eu nu ți-am zis să pleci, nici nu ți-am făcut nimic, ca să nu mai poți stà,—zise el îndărătnicit. Du-te, dacă ești încăpățânată, dar copilele nu ți-le dau și o să vii iar când îți va fi dor de ele».

Zoițica rămase câtva timp uitându-se la el.

«Costică,—grăi dânsa,—tot ai prea multă inimă, ca să-ți chinuești copiii, despărțându-i de mama lor.»

«N'am nici eu, dacă n'ai tu, ca să stai cu ele»,—răspunse el.

«Nu mai pot, Costică,—nu mai pot și tu știi chiar mai bine decât mine, de ce nu mai pot,—întâmpină dânsa, cuprinsă de desnădăjduire—și mi-ar fi scârbă de mine însumi, dac'aș mai putea. Mai bine le strâng de gât de cât să le las în casa unui om, care le strică prin purtările lui și inima și mintea și, dacă le iubești prea puțin pentru ca să mi le dai, are Barbu Câlnișteanu și destulă iubire și destulă trecere, ca să-și iee cu puterea nepoatele dela un om ca tine, în care n'a mai rămas nimic bun.»

El se uită la dânsa oarecum speriat și făcù o mișcare,—par'că era gata s'o lovească.

«Dă!—îi zise ea pe șoptite. Asta e ceeace voiesc: cu cât mai tare vei lovì, cu atât mai ușor îmi va fi să-mi iau copilele dela tine, cu atât mai vârtos va ieși la iveală, că nu poate să rămâe o femee cum se cade sub același acoperământ cu tine!»

El steteà umilit și cuprins de mirare în fața ei: n'ar fi crezut, că poate dânsa să

fie atât de îndrăzneață, nici că el însuși poate să audă vorbe atât de grele și să nu-și peardă sărita.

«Bagă de seamă, că mergi prea departe», îi zise el.

«Prea departe, - răspunse ea, — nu se poate merge față cu un om, care e spaima celor ce-l iubesc, fiind-că numai pentru plăcerile sale trăiește. Nu ți-e destul, că mi-ai stricat viața pentru că te-am iubit, nu ți-e destul c'ai amărât viața părinților tăi și a părinților mei, cari de-asemenea te-au iubit, ci vrei să-ți mai nenorocești și copiii, de a căror iubire te-ai făcut nevrednic».

El îi întoarse spatele, își încinse sabia, își luă chipiul și plecă.

«O să vedem,—grăi ieșind pe ușă, - dacă Barbu Câlnișteanu ori Costică Bălaș are mai multă putere!»

Abia acum își dete Zoițica seamă despre ceeace făcuse, și ea începù să tremure.

O luptă între doi oameni îndărătnici, unul tatăl, iar celălalt soțul ei!

— Nu!—Destul le întunecase părinților ei viața: nu putea să le-o mai facă și aceasta.

Și-a luat, ce-i drept peste puțin copilele și s'a dus là mama ei, dar numai ca de obiceiu, spuindu-i Ioanei să fie toate gata, pe când se va întoarce ea acasă.

Ori și cât de tare i-ar fi fost însă hotărârea, îi era prea șubred trupul, ca să mai poată îndurà suferințele și Cocoana Smaranda s'a speriat când a văzut'o.

«Ce este?,—o întrebă, cuprinsă de vie îngrijare. S'a întâmplat iar ceva?»

«Nimic, mamă, răspunse ea. Nu prea am, precum știi, poftă de mâncare, nu prea pot să dorm și-mi vin, precum știi, câte odată sfârșeli. Azi mâne mai rău decât de obiceiu și mă simt istovită, dar o să-mi treacă.»

«De trecut o să-ți treacă, - grăi mama ei,—dar n'ai să te lași.»

O luă dar și-o trase pe la tâmple și pe gât și pe brațe și-i făcù un ceaiu, ca s'o treacă sudorile, căci o luase cu frig și în urmă o ajunseră ferbințelile. Nu. Așa nu putea s'o lase: trebuià s'o culce și s'o acopere bine, ca ceaiul să-și facă efectul.

Și l-a și făcut, dar ea se simțea încă mai istovită și Barbu Câlnișteanu odată cu capul n'ar fi lăsat-o să se ducă acasă în starea în care se aflà.

«O să te duci sănătoasă, - zicea el,— așa însă nu te las».

«Dar să-i trimitem vorbă, ca nu cumva să-și închipuiască altceva»,—întâmpină ea îngrijată.

«O să-i trimitem şi vorbă şi-o să-i ducă şi copiii,—grăi bătrânul. E acolo Ioana şi o să poarte grijă de ei. Poate, dacă vrea, să ţi-i trimită iar aici, dar fără de voia lui n'am să-i opresc».

Aşa au făcut, deşi Tica şi Rica nu voiau cu nici un preţ să se despartă de mama lor, iar Zoiţica se simţea par'că i se rup fâşii de carne din trup, când se despărţeà de ele.

Grea i-a fost Zoiţichii noaptea şi urâtă, cu cât trebuia să-şi deà silinţă de a se arăta par'că se simte foarte bine şi liniştită, ca să nu mâhnească pe mama ei, care tresărea mereu şi-o intrebà, dacă se simte ori nu mai bine. Mai uşoară nu i-a fost dar nici ziua următoare. Nici vorbă nu putea fi să se întoarcă la copiii ei şi-i aşteptà, uitându-se mereu spre uşă şi tresărind de câte ori auzià vre-un zgomot afará.

A trecut însă ziua şi a sosit seara, fără ca să-şi fi putut vedeà fetiţele: noaptea a doua i-a fost dar şi mai grea.

Era peste putinţă s'o ducă şi mai departe aşa: nu mai puteà să fie bolnavă; trebuià să-şi adune toate puterile şi să se facă sănătoasă, ca să se ducă la fetiţele ei.

«Trimetem după ele,—îi zise Cocoana Smaranda, care-i înţelegeà focul.

«Nu,—răspunse Zoiţica,—mă simt mai bine, de tot bine și-o să mă simt și mai bine, după ce mă voiu află acasă».

S'a dus cu mama ei, care nu putea s'o lase singură și a sosit numai ea știa cum, dar a găsit pe Ioana singură.

«Dar fetiţele unde sunt?» - întrebă Cocoana Smaranda.

«Le-a dus —răspunse Ioana – Coconașul încă eri după amează».

«Unde?»— întrebară mama și bunica deodată.

Ioana dete din umeri. Știa, unde le-a dus, dar îi era greu să li-o spună aceasta.

«Uite, le-a dus,—grăi dânsa. Zice, că trebuià să-și caute pe cineva, care să-i poarte grijă de copii...»

«Copiii mei în purtarea de grijă a unei femei, care nu poate să fie decât o ticăloasă! —exclamă Zoiţica, răzimându-se de mama ei. Ah, ce lume! Umblă prin mijlocul ei omul, care a mai făcut-o și aceasta și toţi stau de vorbă cu el par'că nimic nu s'ar fi întâmplat și nimeni nu-l scuipă în faţă, nimeni nu-l ia la goană, nimeni nu'și întoarce cu scârbă faţa dela dânsul. Haid, mamă, să ieșim din casa aceasta, c'a căzut blestem pe ea, când mi-ai dat-o de zestre!»

VI.

Sunt frumoase zilele de toamnă, când flutură în lungi fâșii păienjenișul prin văzduhul limpede și adierea cea mai ușoară scutură frunze îngălbenite: să umbli mereu, să mergi și tot să te duci prin mijlocul lumii cuprinse de o senină întristare. Încă mai frumoase sunt însă serile liniștite și răcoroase: să tot stai și să privești la cerul aproape negru de senin și să te miri și de lună și de stele, cari vin încet răsărind și încet se ridică și rând pe rând apun.

Velința era întinsă pe iarbă sub nucul cel mare. Cocoana Smaranda ședeà pe ea cu Tica și cu Rica, acum fete mai cu minte, trecute de cinci ani, amândouă frumoase, ținute în mare curățenie și îmbrăcate cu deosebită îngrijire, ca două păpușele. Petrecuseră ziua la bunica lor, iar acum, seara, așteptau să vie fata, ca să le iee și să le ducă acasă.

Le arătà bunica și calea robilor și una câte una și adunate câte mai multe la un loc stelele cu scânteieri mai vii și le spunea povești frumoase despre ele, cum e cea cu «Două stele logostele».

«Dar steaua mamii care e?»,— întrebă Tica.

«Nu e, fata mea, nici una,—îi răspunse bunica :—aceea care a fost a ei, a căzut demult».

«Nu,—grăi Rica,—tata zice, că mama s'a dus drept la Dumnezeu şi e acolo unde vedem pe cer cea mai luminoasă dintre toate stelele».

Cocoana Smaranda începu iar să plângă.

«Săracul de el!—îşi zise.—Prea târziu a ajuns să-şi dea seama, ce-a avut şi cea pierdut».

Prea târziu!

Zadarnică îi era prea târzia căinţă.

Umbla cu ochii plecaţi şi trăiă numai pentru copiii lui: lumea le uitase toate şi le iertase! Nu se putea iertà însă el însuşi pe sine şi zadarnice îi erau silinţele de a câştigà iubirea copiilor săi, cari se uitau toate serile la cer şi căutau pe el cea mai luminoasă dintre stele, zicându-şi. «Cum ea ne-a iubit, aşa avem să ne iubim şi noi copiii!...

CEAS RĂU

Nu, nu mai erà chip! Așa nu mai putcà Lae s'o ducă!

Fusese Sâmbătă spre Duminică Ana pe la dânsul, ca să-l vadă, să-i spună ce-a mai aflat și să-i aducă o pâine, o bucată de slănină și ceva brânză, iar acum erà Joi spre Vineri și ea nu mai veneà și nu mai veneà.

E grozav lucru să stai la marginea bălții așa singur cu gândurile tale și cu frica în vine, mereu treaz, ca nu cumva să fii apucat fără de veste și gata în toată clipa de a te strecurà pitulat prin păpuriș spre trestia înaltă, ca să ți se piardă urma.

Lasă că nu mai avea ce să mănânce, lasă că-l omorà singurătatea și nerăbdarea de a ști ce s'a mai petrecut, dar își doreà nevasta care nu mai veneà și nu mai veneà.

Nu, așa nu mai erà chip s'o ducă!

Ah, ce nemernică, e firea omenească!

Om cu rostul lui, scăpat din oaste, voinic, vesel, harnic și sănătos, n'ar fi avut decât să rămâie ceeace era, pentru ca să-și petreacă viața în tignă.

«Hm! — suspină el. Afurisit să fie ceasul în care i-am văzut — pe Șișcă și pe Graur!»

Ei au pus la cale spargerea, ei l au amețit și l-au momit, ei l-au luat nici singur nu mai știe cum și tot ei s'au dat de gol: cum ar fi putut să creadă, că nu-l vor da, după ce au fost odată prinși, de gol și pe el?

Nevoie n'aveau s-o facă și din el, dacă ar fi fost în locul lor, n'ar fi putut nimeni să scoată nimic: nu-i socotea însă oameni cu destulă virtute și de aceea aștepta cu inima încleștată să vadă cum vin lucrurile.

Luase, când a plecat de acasă, înțelegere cu nevastă-sa, ca să spună dacă l-ar fi căutând cineva, că el s'a dus la lucru unde va fi găsind și are să se întoarcă — ea nu poate să știe când, apoi să vină, ca să se înțeleagă, ce au să facă mai departe. Cinci săptămâni de zile ea venise aproape în fiecare noapte, ca să-i spună că nimeni nu-l caută: nu era a bine, că acum nu mai vine!

Ori i se urâse, ori se temea, ori nu mai voia să aibă legătură cu el.

Ii svâcnià, când se gândeà la aceasta și i se turburà tot sângele în vine, căci dela dânsa îi venea la urma urmelor, tot răul.

Dacă Șișcă și Graur îl vor fi dat în adevăr de gol, vinovată era numai dânsa, care nu-i putuse suferì la casa ei și-l pusese în vrajbă cu dânșii.

Pe urma ei căzuseră toate relele pe capul lui.

Ce ușoară și ferită de griji îi era viața mai înainte de a o fi luat pe dânsa și ce puțin i-ar fi păsat, dacă singur ar fi fost, și acum de cele ce pot să-l ajungă!

Treci, când 'stai singur, în lume și prin bine și prin rău și puțin îți pasă: ea însă nu-l lasà nici să moară, nici să trăiască în pace.

Cum, Doamne, să poată murì, când ea îi făcuse atât de dragă viața!

Și tot mai ușor se împăcà cu moartea decât cu gândul, că ea ar putea să trăiască și fără dânsul, ba poate chiar și cu altul.

El pornì cu pas hotărât spre sat: ce-o fi să fie: mai rău de cum erau lucrurile, tot nu puteau să vie!

Se mângâiase el, stând așa singur, cu gàndul, că ar putea la urma urmelor, să trăiască ei și așa, stând el ascuns.

Se deprind oamenii cu toate şi n'are, aşà zicea el, să-i mai poarte nimeni grija, după ce va fi stat câteva săptămâni ascuns pe la marginea bălţii. Crezându-l dus în lume, îl vor da încetul cu încetul uitării şi el va putea să se întoarcă şi să stea ascuns în casa lui. Era mult farmec în gândul acesta, — dar Ana nu era încântată de el.

«O să ţi să urască în cele din urmă,— ziceà dânsa ;— o să vie o zi, în care o să uiţi, că trebue să te ascunzi şi-o să te dai de gol».

«Să ne ducem, unde nimeni nu ne ştie !»

Da ! să te duci ; dar cum să te strecori prin lumea aceasta plină de îngrădiri şi de pânditori ?

Tot era mai bine aici, la marginea bălţii, unde cale de un ceas nu puteà nimeni să se apropie fără ca să-l zăreşti : şi fiecare zi petrecută aici era un scump adaos la viaţa fără de silă.

El cu toate acestea se ducea spre sat, stăpânit cu desăvârşire de simţimântul, că ori şi cum ar fi mai bine decât aşa. Ba, spre a se îmbărbătà el însuşi pe sine, începu în cele din urmă să râdă.

De ce adică să stea el ascuns, de ce să-şi lase nevasta singură, de ce să se mun-

cească însuşi pe sine ,când nimeni la urma urmelor, nu voia să-i facă nici un rău? Era numai o părere a lui, ceea ce-l făcea să se teamă, că Şişcă şi Graur îl vor da de gol.

Grea-i viaţa, când nu ţi-e curat cugetul: ai culcuş moale şi nu poţi să dormi; ai hrană bună şi nu-ţi tigneşte; te vrea toată lumea şi tu te fereşti de ea!

«Da, da! — zise el,— zici tu, că are să mi se urască mie, fiindcă a început să ţi se urască ţie; zici c'o să mă dau într'o zi de gol, fiindcă simţi că ai fi tu într'o zi în stare să mă dai de gol, ca să scapi de mine!»

Spurcat gând!

Cum oare să nu meargă, dus de el, cu pas din ce în ce mai grăbit înainte?

Deodată el se opri.

Ochiul lui, deprins deatâta timp cu scrutarea depărtărilor în timp de noapte, umblă şi acum oarecum el de el, şi departe, de tot departe, pe câmpul întins, el zărise două negreţe, cari se mişcau, parcă fără ca să-şi schimbe locul, cum nu se mişcă decât oamenii, cari se duc şi vin pe acelaşi drum cu tine. Ori şi ce ar fi fost acele negreţe, e foarte greu să mergi înainte, când eşti deprins să te ascunzi, îndată ce vre-o fiinţă

omenească se ivește în preajma vederii tale.

Lae nici că se mai întrebă, dacă vin ori se duc cele două negreţe: îi era destul că le-a zărit, pentru ca toate să se răstoarne de-a valma în capul lui.

Spaima e, fie chiar din senin venită, întunecatoare și Lae o luă iar înapoi spre baltă, mai mult pe pitite decât mergând omenește.

Abia ajuns în trestie, a început iar să răsufle în toată lărgimea lui și să se întoarcă la gândurile cari-l luaseră să-l ducă spre sat.

Nu! prea era de nesuferit viaţa lui; smintit ar fi trebuit să fie, ca să creadă, că poate o femeie să aibă destulă virtute, ca să fie legată de un om cu asemenea viaţă.

«E peste putinţă!» răcni el tare, în cât glasul îi răsună departe peste câmpia deschisă și se sperie el însuși de sine.

Era peste putinţă!

Dacă ea, femeie, l-ar fi văzut fugind, s'ar fi depărtat cuprinsă de groază și n'ar mai fi avut inimă să se întoarcă vreodată în viaţa lui și a ei. El, munte de om, care ar fi fost în stare să spargă ziduri de piatră și să ţie piept singur cu șapte, el a fugit ca din faţa unei puteri necovârșite, încât

viermele, care e vierme, dacă l-ar fi văzut, numai cuprins de milă s'ar fi putut uità la dânsul; dar ea, femeie slabă, ce-ar fi făcut, dacă s'ar fi ştiut urmăritä ca dânsul?

Nu! Aşa nu mai puteà s-o ducă!

Tot mai bine, fie mort, fie în fundul ocneï!

Ea însă ce se făceà?—Cum rămâneà?

Noaptea toată şi ziua următoare toată el s'a sbătut, muncit de întrebarea aceasta, aşteptând mereu ca s-o vadă ivită despre sat şi încredinţându-se la fiecare clipă el însuşi pe sine, că ea n'are să vie, că nu mai cutează, nu mai vreà să aibă legături cu dânsul.

«Dac'a fi în ceas bun, - bine; iar dac'ar fi în ceas rău,—să fie!» zise el Vineri spre Sâmbătă şi porni din nou spre sat.

Cum lupul mânat de foame se duce în timp de iarnă geroasă spre stâna în care ştie adăpostită turma de oi, aşa înaintà Lae spre casa lui, fricos şi privind mereu în toate părţile, oprindu-se din când în când, ca să vadă şi să audă mai bine, dar hotărît să meargă înainte şi gata să deà piept cu ori şi cine, care i s'ar pune în drum.

Sosit acasă, el ascultă puţin la fereastra neluminată, apoi bătù încet, încât erà peste

putință ca Ana, dacă doarme, să-l audă.

Ana tresări cu toate aceste din somn și se ridică speriată în culcușul ei.

Incă în ziua când au venit să-l caute și se stiricească unde a plecat, ea a luat hotărârea de a se lepădà de el și s'a și lepădat. N'a spus, ce-i drept, nimănui în lumea aceasta, că știe unde se află el ; dar nici n'a zis, că nu știe, ci numai că n'ar puteà să știe chiar nici dacă el i-ar fi spus unde se duce, iară el a zis să spună, că nu știe nici el unde o să ajungă și când o să se întoarcă. De atunci n'a mai supărat-o nimeni ; dar ea erà destul de deșteaptă, pentru ca să simtă că e păzită în casa ei, că l-ar dà de gol și ar fi năpăstuită și ea, dacă s'ar mai duce la el. Nu s'ar fi dus însă nici dacă nu s'ar fi temut de aceasta; din clipa, în care-l știà părtaș de vinovăție cu Șișcă și cu Graur, ea se socoteà desfăcută de el.

Și dac'ar fi să vină acasă?

«Dacă vine ziua, — își ziceà dànsa — îl prind ; iar dacă vine noaptea, ori nu-i deschid, ori fug prin fereastra din dos».

Un gând o stăpâneà pe dânsa : că și dânsa e părtașă la vina lui, c'a știut, ori c'a voit să-l scape.

Nu erà însă în stare să-l vàndă și de

aceea, ori şi cât de greu îi erà, steteà singură acasă, tremurând mereu, dormind nopţile iepureşte şi tresărind în toată clipa din somn.

Nu puteà nici acum să-şi deà seamă, dac'a auzit în aievea, ori i s'a părut numai în vis, că cineva bate la fereastră şi rămase, ascultând, cu răsuflarea opritä şi cu inima încleştatä a omului gata de a săvârşi o faptă grea.

Ştià ce are să facă şi nici că şi-ar fi putut închipuì, că el o va abate dela hotărârea ei.

Ea rămase deci nemişcată, ca înfiptă în culcuşul ei şi, după ce el bătù din nou în geam.

Era un deget de om, care atinsese geamul, un deget ca toate degetele; ea simţeà cu toate acestea, că al lui e degetul, ba din zângănitul geamului socoteà toată stăruinţa, toată durerea desnădăjduirii lui. Lacrimile o năpădiră şi-i veneà să răcnească, dar ea nu puteà să-l scape şi nu voià să fie părtaşă la soarta lui.

«Ah! sărmana de mine! — suspină ea încet.—De ce nu m'a născut mama moartă!»

Erà bărbatul ei omul, care bäteà la fereastră şi erà om să-l sorbi cu ochii şi să mergi cu el şi la moarte; iară ea nu

puteà să-l primească în casă. Ştià, că pânditorii sunt prin apropiere şi-l vor prinde, dacă va mai stà câtva timp la fereastră; ea însă nu puteà să-i deà nici un ajutor.

Câinii din vecini începură să latre.

Ana îşi oprì iar răsuflarea şi-şi închise ochii — par'că ar fi voit să nu mai vadă, să nu mai audă, să nu mai ştie nimic.

Ii vedeà, cum vin, cum se apropie, cum îl zăresc, îl înconjoară şi-l prind — viu, dacă se dă, ori mort dacă nu vreà să se deà.

Ea sări din pat, alergă să deschidă uşa, apoi scoţând capul prin crăpătura uşii deschise şoptì stăruitor:

«Lae, fugi, fugi, că te pândesc şi vin să te prindă!»

Drept răspuns, el făcù câţiva paşi mari până la uşă si trecù pragul.

«Las' să mă prindă, — grăi cu glasul înecat, că tot e mai bine decât acum».

«Nu, Lae, nu! — răspunse ea dându-se un pas 'napoi; — nu crezi nici tu ceeace zici. Dumnezeu îmi vede sufletul şi ştie ce aşi vreà eù: de geaba aşi vreà însă să te ajut, că nu te pot — şi nu ţi-e de nici un folos —, dacă mă vor luà şi pe mine deodată cu tine».

«Imi eşti nevastă, — întâmpinâ el — şi nu mă poţi părăsi, când mi-e mai grea viaţa».

«Bine,—zise Ana muiată, — dacă crezi, că trebuie s'o fac și asta, nu am încotro. Se vede c'așà mi-a fost dată. Ești mai tare decât mine și nu ași puteà nici altfel să te opresc, când vrei să intri în casa ta. Eu te-am rugat să ai milă de mine și stau, dacă zadarnică mi-e rugămintea, neputincioasă în fața ta».

El intră în casă și se lăsă istovit pe un scaun, apoi se uită lung la dânsa.

Erà întuneric în casă, dar el vedeà, fiind că o simțeà, așa cum o știà, femeie cu trup de viespe, nu prea naltă, dar nici scurtă, bălană, cam ciupită de vărsat, dar cu buzele rumene și cu ochii neastâmpărați, aspră la fire și rea de gură, dar duioasă și dulce, când e cu tragere de inimă.

«Când au venit să mă caute ?»—întrebă el.

«Duminică dimineața,—răspunse ea—și de atunci stau mereu la pândă, încât i-ași fi dus pe urma ta, dacă ași fi venit să te văd. Trebuie să fie și acum pe aici prin apropriere».

Lae scoase pistolul încărcat și-l așează pe masă.

Ana se cutremurâ.

Nu-i mai rămâneà decât să fugă și erà hotărâtă la aceasta. Așteptà numai o clipă potrivită.

«Dă-mi ceva să mănânc,—zise el— că-mi vine să leșin».

Grozav lucru!

Cum puteà dânsa să fugă, mai înainte de a-i fi pus ceva pe masă?

Lae se aflà acasă la el și știà prea bine, unde are să caute, ca să găsească ceva de mâncare. Deși lihnit de foame, el erà trupește și sufletește istovit, încât nu mai erà în stare să facă nimic și, așezat odată pe scaun, nu s'ar fi mișcat, nici chiar dacă prigonitorii lui s'ar fi ivit în pragul casei.

Și de ce adecă să se miște?—De ce să se mai ostenească?

Ori și ce ar fi făcut el, soarta nu și-o puteà schimbà. Singurul lui simțimânt erà, că ori și cum ar venì lucrurile, mai rău de cum îi erà nu puteà să-i fie.

Iară Ana se uità cu inima îndoită la el. Erà pe polița din tindă și pâine și niște fasole gătită de post, ea însă se temeà să iasă în tindă. Prea erà, dacă a ieșit odată, ispitită să nu se mai întoarcă și par'că erà păcat să-l părăsească în starea în care îl vedeà. Ii erà bărbat omul acesta, trăiseră atâtea zile bune împreună, se deprinsese cu gândul, că tot cu dânsul o să-și petreacă toată viața și, dacă nu puteà să-i deà nici un ajutor, nu s'ar fi iertat viața

ei toată, dacă ar mai fi sporit și ea chiar acum necazurile vieții lui atât de grele.

Ce bine ar fi fost Doamne, dacă lucrurile s'ar fi urmat, fără ca ea să mai facă ceva!

«Ai ceva? întrebă el într'un târziu.

«Am»,—răspunse ea și ieși în tindă.

Ea stete o clipă pe gânduri.

Câinii din vecini nu mai lătrau. Degeaba ascultă, căci ei nu mai lătrau. Dac'ar fi lătrat și acum, ea n'ar mai fi stat pe gânduri, ci s'ar fi dus și ar fi scăpat odată de munca sufletească; dar ei nu mai lătrau; se vede că tot nu-l zăpsise nimeni: fără ca să-și deà bine seama de ceea ce face, ea închise ușa despre curte, apoi luă pâinea și blidul cu fasole de pe poliță și se întoarse în casă.

Ii erà deodată parcă n'a fost bărbatul ei niciodată urmărit și, după ce el începù să mănânce, ea se uità cu mulțumire la el, căci mare e mulțumirea de a vedeà mâncând cu poftă pe cel ție apropiat.

«Și de Duminică n'au mai venit să mă caute? întrebă el după ce-și mai astâmpără foamea.

«Nu, — răspunse ea, — ci stau numai de pândă, ca să vadă unde mă duc și să apuce urma ta».

El màncà, dus cu gàndul, mai departe.

«Uite,—urmă iar peste câtva timp,—vor fi stând ori nu la pândă, ei nu m'au simțit și n'ar crede, dacă li s'ar spune, că mă aflu acasă: am să rămân ascuns aici, iar tu te duci mâine să mă cauți, ca să mă caute și ei aiurea».

«Nu,—grăi Ana cuprinsă de fiori reci,—asta nu se poate. Eu nu știu să mint, nici să mă prefac și ar fi destul să se uite în ochii mei, pentru ca să știe că ești ascuns acasă».

El nu mai zise nimic; ea însă ar fi rămas cuprinsă de groază, dacă ar fi putut să vadă căutătura lui.

«Ce vrei atunci să fac? — întrebă el peste câtva timp.

«Doamne! - zise ea suspinând, - nu știu ce să fac eu: de unde ași puteà să-ți spun ție, ce ai să faci»?

«Hm!—întâmpină el cu amărăciune—ți-e ușor ție, care n'ai decât să tragi odată cu ochiul, ca să scapi de mine. — Eu am să rămân aici și pe sufletul tău să fie, dacă mă vei dà în mâna lor.

Ana se îndărătnicì și-și strânse buzele.

«Nu mă luà așa, că nu mă las să mă iei,—zise ea.— Poți să rămâi, dar eu îți spun, că mult timp n'o să poți stà, fără

ca ei să simtă, că te afli aici, fiindcă eu, chiar și dac'așì voì, nu știu să mă prefac. Eu însă nu vreau: proastă așì fi dac'așì voì, când știu, că nu pot și mișcà așì fi, dacă nu ți-așì spune adevărul».

«Eu rămân, — grăi el, — și o să vezi tu, că o să știi să mă păzești.

Ridicându-se apoi de la masă, el își luă pistolul și-l puse sub perna de la căpătâiul patului, apoi se întinse, așa îmbrăcat cum erà, în patul așternut.

Ce puteà Ana să-i facă?

Se aflà acasă la el, culcat în patul lui. Ar fi voit ca să-i zică să se ducă în podul casei, unde erà mai bine ascuns, dar n'o iertà firea, când știà că de atâtea săptămâni n'a odihnit în culcuș moale.

Nu-i rămâneà decât să-l păzească.

Ea se așeză pe scaunul, de pe care se ridicase el și rămase nemișcată și stăpânindu-și oarecum răsuflarea, ca nu cumva să-i turbure somnul.

De unde puteà să știe, dacă nu acesta e cel din urmă somn al lui?

Zolit, cum erà, el adormì îndată ce-și puse capul pe perină și nu e singurătate mai grea decât cea petrecută privighind la căpătâiul celui ce doarme dus: ți-e par'că nu mai știi, dacă stai treaz, ori visezi și tu cu el.

Era peste putinţă ca Ana să steà aşa pânä dimineaţă. Lasă că-i erà urât şi o treceau fiori reci, când se gândeà, câte se pot întâmplà până în zori de zi, dar ea-şi făceà mustrări pentru că n'a făcut ceea ce atât de tare se hotărâse a face şi l-a primit în casă, a rămas cu el, ba mai steteà şi acum.

In cele din urmă se ridică hotărâtă, îşi luă hainele de pe lada de la picioarele patului, se îmbrăcă tiptil, apoi tot tiptil ieşì din casă în tindă şi din tindă în curte.

Nu puteà dânsa să mai steà cu un făcător de rele, pe care, dacă nu azi, mâine îl luau, ca să-l ducă, poate pe toată viaţa în temniţă. In zadar erau toate, traiul lor erà sfârşit!

In curte însă se oprì.

Câinii din vecini iar începuseră să latre, cum latră câinii, numai când simt om străin prin apropriere. Cuprinsă de temerea, că acum vin, în adevăr se apropie prigonitorii lui, ea se întoarse repede în casă, ca să-l deştepte şi să-i spună, ca să fugă ori să se ascundă.

«Ce-i? — strigă el, sărind în picioare, când ea-l atinse puţin, ca să-l deştepte.

«Fugi, — şoptì dânsa cu glasul înecat de spaimă, că vin să te prindă.»

El stete puţin buimăcit.

«Nu se poate,—grăi apoi; — ar fi venit ei de mult, dacă m'ar fi zărit, când am venit».

Deşteptat, cum fusese, din somn, el ar fi fost în stare să jure, c'au trecut mai multe ceasuri de când se aflà acasă: erà peste putinţă, ca ei să-i fi lăsat atâta timp.

Câinii însă, câinii lătrau a om străin, ba, ascultând mai cu dinadins, Lae auzì în cele din urmă prin liniştea nopţii şi paşi de oameni, ce înaintează încet şi cu măsură. Cuprins iar de groază, el îşi luă pistolul dela căpătâi şi ieşì în tindă. Un singur lucru puteà să facă: să se urce în pod prin gaura din tindă. Scara nu erà însă la gaura podului.

Desnădăjduit, el sărì pe vatră şi se prinse cu amândouă mâiile, la un noroc, de cuierul pe care Ana îşi atârnà vasele, ca să se salte şi să se ridice în horn. Nu erà însă făcut cuierul acela, ca să poarte atâta greutate şi în clipa, când Lae-şi dete vânt, ca să se salte, cuiele ieşiră din peretele slab şi Lae se răsturnă cu vase cu tot pe vatră, încât răsună casa de spărtura hârburilor.

Acum erau toate sfârşite.

Omul însă nu se dă cu una cu două,

când ştie, că nu-i rămâne decât moartea ori lungi ani de muncă silnică: în vreme ce Ana rămase cu inima încleştată şi cu răsuflarea oprită, Lae scoase pistolul, încordă cocoşul şi ieşi pe uşa deschisă, ca să şi facă drum printre prigonitorii lui.

Ea-şi închise ochii şi-şi astupă urechile, ca să nu vadă, nici să audă.

Pândarii de noapte, cari dăduseră şi noaptea aceasta ca şi nopţile trecute, mereu târcoale împrejurul casei, dar nu-l zăriseră pe Lae, se opriră miraţi din drumul lor, când auziră sgomotul vaselor căzute pe vatră. Chibzuit şi târziu la hotărâre, cum e Românul, unul dintre dânşii întrebă pe celalt—ce-o fi aia, iar celalt dete cu socoteală, că trebuie să meargă, să vadă, pentru ca să poată spune mâine dimineaţă ce s'a petrecut peste noapte la casa lui Lae. Nu erau ei puşi, ca să-l prindă pe Lae, ci numai să-i caute urma; frumos lucru ar fi fost însă, dacă, aşa pe neaşteptate, ar fi putut să-l lege cot la cot.

Vorba eră numai, dacă e ori nu pe aici prin apropriere şi dacă se va lăsà ori nu să fie legat şi, fiindcă Lae nu prea semănà a om, care se lasă, ei s'au mai gândit puţin şi au intrat cu băgare de seamă pe portiţa, care se află în faţa casei, la depărtare

de abia vre-o douăzeci de paşi de la uşa tindei.

Ieşind în curte, Lae i-a văzut chibzuindu-se şi s'a oprit lângă perete. Neputându-şi da seama, dacă l-au văzut ori nu şi ei pe el, s'a tras în dosul uşii, care se deschideà în afară şi-a aşteptat să vadă, ce vor face.

Aici a rămas şi după ce ei au intrat pe portiţă şi, pe când ei înaintau cu băgare-de seamă spre casă, el îi aşteptà cu inima încleştată şi cu cocoşul încordat, gata să tragă şi să descarce în ei, îndată ce vede că ei l-au zărit şi vor să-l prindă.

Prigonitorii lui Lae trecură pe lângă uşă şi intrară în tindă, fără ca să-şi deà seamă, că nu prea e lucru obişnuit, ca noaptea uşa tindei să steà deschisă.

Ana, văzând că timpul trece, fără ca să se întâmple ceva, începù să asculte cu luare aminte. Nu puteà să-şi deà seama, ce se va fi făcut Lae; căciula îi rămăsese pe masă, lângă blidul, din care mâncase fasolea.

Un singur pas ar fi avut să facă, pentru ca s'o ia şi s'o arunce sub pat, dar în clipa când ea voì să facă pasul acesta, se şi auziră paşii în tindă şi ea se oprì.

«Ce-a fost aici?»—întrebă unul din pânditori, cam cu jumătate de gură.

«Ce hodorogeală?»—adaose celalt.

Ana stete o clipă pe gânduri.

Erà îmbrăcată, acum, în cap de noapte şi căciula rămăsese pe masă : ea nu puteà să umble cu minciuna.

«Ce să fie ?—răspunse dar cu glas limdede.—Lae s'a întors peste noapte acasă, şi i-am spus, că-i căutaţi urma. Simţind apoi că vă apropriaţi, el a ieşit şi, voind precum se vede, să se urce în pod, s'a atârnat de cuierul cu vase şi l-a răsturnat.

«Aşi !» —dete cu socoteala unul dintre pânditori.—Nu se poate: l-am fi văzut noi, dac'ar fi venit».

«N'ai spune tu, dac'ar fi adevărat !» — adăogă celalt în gândul lui.

«Şi unde e acum Lae ?» — întrebă unul dintre dânşii.

«Nu ştiu,— răspunse Ana.—Nu e treaba mea să vă pun la cale ; chiar şi dac'aşi ştì, n'aşi puteà să vă spun. A fost aici, a ieşit şi nu ştiu, ce s'a facut ; căutaţi-l dacă vreţi să-l găsiţi, dar băgaţi de seamă, că are pistolul încărcat şi cocoaşele sunt încordate.»

Pândarii iar steteră pe gânduri.

Ar fi trebuit, poate să caute prin casă şi prin prejurul casei, pentru ca să se încredinţeze : erà însă peste putinţă, ca ea să

vorbească așa, dacă Lae ar fi fost în adevăr prin apropriere.

Apoi nici nu erau puși ei, ca să-l prindă pe Lae.

Impăcați cu gândul, că au fost și au cercetat, ei se întoarseră iar în uliță, unde le era locul.

Nu sunt cu putință slujitori mai blajini decât aceștia ; Ana tremurà cu toate acestea ca frunza de plop.

«Mai bine moartă,— zise ea,—decât trăind asemenea viață !»

Ea nu puteà, cu toate acestea să facă ceeace voià. Numai acum simțià, cât de mare e slăbiciunea ce-a prins-o de el și ce grozavă are să fie viața pentru dânsa, după ce-l vor fi dus pe el. Mai grozavă însă erà nehotărârea ei de acum, neliniștea și temerea neîncetată.

«Fă, Doamne, să se aleagă într'un fel, —suspină ea, cuprinsă de simțimântul, că în zadar se frământă, căci nu poate ști, ce are să facă.

Lae, îndată ce pànditorii se depărtară, ieși din dosul ușii și se întoarse cu câteva sărituri în casă.

Ana se dete speriată înapoi.

Il crezuse dus și acum, când vedeà c'a fost aci, cu totul aproape de cei ce um-

blau să-l prindă, îi erà ca și când ar fi văzut moartea trecând prin fața ei.

«Care va să zică,—șoptì el plin de venin, — n'ai așteptat decât să vie, pentru ca să mă dai în mâinile lor!?»

«Ce voiai să fac? — răspunse ea. N'ar fi avut decât să se uite bine împrejurul lor, pentru ca să afle adevărul; și, dacă pe tine te-a cuprins spaima în fața acestor oameni atât de blajini, nu poți cere ca eu să nu mă sperii în fața altor oameni mai isteți, cari ne vor venì mâine și vor cercetà mai bine. Nu ți-ar fi ție de nici un folos, vai însă ar fi de capul meu, dacă m'ar prinde cu minciuna».

Lae simțià că așa este și, mai înainte, când erà muiat de foame și de osteneală, i-ar fi dat dreptate; acum însă, după ce-și potolise foamea și se mai odihnise, ieșise iar în el la iveală firea lui cea adevărată și nu se mai puteà împăcà cu gândul, că ea o să aibă o soartă deosebită de a lui.

«Știam eu,—zise el,— că ți-ai rupt gândul de la mine și n'aștepți decât să mă vezi odată prins, pentru ca să te dai la altă viață».

Ana se înduioșă.

«Așà ar trebuì să fie și așà am și voit eu, dar văd acum, că nu se poate, — în-

tâmpinâ ea cu glas tânguios. Ce adică am greşit eu, ca să fiu vrednică de suferinţele prin cari trec şi de soarta ce mă aşteaptă? Te socoteam, când m'ai luat, om cinstit şi Dumnezeu, care-mi vede sufletul, mă ştie, că nu m'aşi fi dus după tine, dac'aşi fi avut vre-un prepus».

«Nici că m'aşi fi încărcat cu păcatul, dacă mi-ai fi fost şi atunci nevastă!» — o întrerupse el cu patimă, ca şi când ar fi vrut să-i facă mustrări, pentru că nu îi erà nevastă şi atunci.

«Zic şi eu, că nu,—grăì dânsa.—Nu te-ar fi iertat firea şi chiar dacă da, m'aşi fi simţit vinovată şi eu. Cum să mă simt însă vinovată, când tu nu mi-ai spus nimic, nici mai înainte de a mă fi luat, nici după aceea? — Cum să mă socotesc legată de tine şi acum, după ce văd, că m'ai înşelat şi nu eşti, cum te credeam, omul, cu care pot să trăsc»?

Lae începù să tremure de mânie.

«Nu te temi tu să mi-o spui aşa în faţă şi să mă osândeşti, aşa fără judecată, mai aspru decât ori şi ce judecător?— grăì el stăpânindu-şi mânia.

«De ce să mă tem? — răspunse ea liniştită. — Ce rău ar puteà să mă mai ajungă? Chin mi-a fost viaţa, câtă vreme

ai stat ascuns pe marginea bălţii, chin îmi este de când te-ai întors acasă, chin mi-ar fi dac'am fugi amândoi ca să ne ascundem aiurea şi chin erà să-mi fie după ce te vor fi prins pe tine şi, scăpată aşi fi fost, numai dacă m-aşi fi lepădat, cum am voit, de tine, în clipa când am aflat adevărul. Tu vezi însă că nu m'am lepădat, că nu pot să mă lepăd şi grozav mă ceartă Dumnezeu pentru păcatul de a fi prins slăbiciune de un om ca tine! — De ce să mă mai tem, Lae, — urmâ ea cu patimă, — când numai moartea mai poate să mă ajungă, iară moartea mi-e mai ademenitoare decât viaţa! Nu, Lae, — dacă ai fi om cu virtute, n'ai mai stà pe gânduri, ci le-ai curmà odată toate cu pistolul acela, care nu mai poate să-ţi fie de alt folos, căci tot mai bine e să nu fim, decât să fim precum suntem. Dar nu eşti om, Lae, ci fire de vierme, care se svârcoleşte şi vreà să trăiască până chiar şi călcat în picioare».

«Nu-i adevărat!»—strigă Lae tare de răsunară zângânind ferestrele, apoi, îmbărbătat, el ridică pistolul şi-l descărcă în pieptul ei, încât ea se răsturnă cu un ţipăt uşor, ca uluită, la picioarele lui.

Când însă el îndreptă pistolul spre pieptul său, mâna începù să-i tremure şi a

doua ţeavă se descărcă tot în Ana, după ce căzu la pământ.

«Ori şi cât de ticăloasă, numai viaţă să fie!» acesta erà singurul gând, care-l stăpâneà şi, când cei doi pânditori, auzind descărcăturile, alergară la faţa locului, ei îl scoaseră de sub pat — ca pe un câine, care nu mai cutează să muşte.

MITOCANUL

De l ce să-i faci mitocanului? — Ori şi cît l-ai ciopli şi l-ai polei, el tot îşi dă în petec.

Sosit dela Paris, cu diploma de arhitect în buzunar, Voicu era coconaş cu obrazul subţire ca ori şi care fecior de boier şi nu se mai puteà întoarce în căscioara din mahalaua Iancului, care se mai dărăpănase în timpul celor din urmă şease ani, de când mumă-sa rămăsese văduvă.

Nu împlinise încă vârstă de unsprezece ani, când a luat bursa dela liceul sf. Sava, mai petrecuse şease ani în străinătate şi pierduse deprinderea de a trăì în casă cu ferestre mici, cu tavanul scund şi muruită pe jos. A tras dar, cum se cuveneà unui tânăr cu poziţiunea lui, la otel.

Muma lui însă tot mumă îi rămâneà:

ziua următoare s'a gătit, a oprit o birjă şi s'a dus s'o vadă.

Erà dator s'o facă aceasta.

E însă mare lucru învăţul din copilărie.

N'a stat nici un sfert din ceasul pentru care venise şi a şi început să-şi facă planul, cum are s'o repare casa şi cum are s'o împrejmuiască. Ba a rămas şi de prânz şi după prânz s'a dus cu mumă-sa la ţaţa Marghioala, în mahalaua Oborului, unde frate-său Duţu aveà o mică rotărie, iar văru-său Tudor erà tovarăş la o băcănie.

S'a dus şi s'a încurcat.

Şease ani sunt o bună bucată de viaţă şi şease ani se împlineau peste câteva luni de când ei nu se văzuseră: cum, Doamne, să nu se încurce? Ici un sfert de ceas, colo altul şi încă unul: nici nu simţi, când te apucă seara. Apoi dacă e vorba, nici nevastă, nici copii, nici treburi de vre-un mare zor nu-l aşteptau acasă şi tare erà bine pe acolo pela Obor, unde-şi petrecuse copilăria.

Ce păcat, că nu mai puteà să trăiască în lumea aceasta, unde toţi îl întâmpinàu râzând cu bucurie, toţi îi vorbeau cu inima deschisă, toţi umblau în voile lui, toţi se făliau cu el, încât până seara întreagă mahalaua ştià, că s'a întors fratele lui Duţu şi vărul lui Tudor dela Paris?

Nimeni însă nu-l puteà oprì de a se întoarce cât mai des în ea.

Aşà ziceà Voicu, când se întorceà la otel.

Ziua următoare Voicu a început să bată pe la uşile miniştrilor şi mult are să alerge cine a pornit odată în calea aceasta, mai ales când nu-i purtat de cinevà, care are iarba fiarelor, ca să-i şi deschidă uşile, la care bate. Işi închipuise Voicu, că toţi miniştrii au să se sperie, când vor aflà, că el e Voicu Dicu, care a luat premiul întâiu în toate clasele şi se întoarce acum cu diplomă în ţară: miniştrii însă nici că-l ştiau cine e.

Iară el venise în postul Paştilor anume pentrucă erà în ajunul campaniei şi ţineà să nu se plimbe, ci să-şi înceapă cât mai curând lucrarea. Văzând însă că degeaba umblă pela ministere, a început să caute vre-un antreprenor, care ştie să-i preţuiască cunoştinţele, priceperea şi hărnicia.

Una după alta au trecut dar zilele, ba trecut-au şi săptămânile, fără ca Voicu să mai fi putut trece pela Obor.

Şi e mai greu lucru să fii mamă, să-ţi ştii feciorul în apropiere şi să-l aştepţi în zădar şi azi, şi mâne, când ai mare zor de el.

Se nimerise, aşa-i soarta, că rotăria lui Duţu, se aflà tocmai peste drum de dogăria Ciungu, care nu erà om sărac şi aveà trei fete şi doi băieţi.

Cât pentru băieţi, ei nu-l supărau pe Duţu, dar între fete erà una, cea mijlocie, Uţa, care nu-i lăsà lui Duţu nici o zi ticnita. De! Fată, n'ai ce să-i faci, dacă el erà, ce-i drept cu vre-o zece ani mai mare decât dânsa, dar voinic chipeş şi voios. Nu puteà să nu-l vadă, când îi erà mereu în faţă, iar el ar fi văzut-o de ori şi unde, căci mult erà nostimă şi nerăbdătoare de a-l vedeà c'o vede.

Ciungu însă, Ciungu îşi perdeà sărita, când o vedeà pe Uţa stând de vorbă cu pârlitul acela, care face trei roate într'o săptămână şi vinde două în trei. Nu de nasul unui asemenea om erà Uţa, care mai aveà şi zestre de două sute de galbeni. Uţa însă nu se uità la roate, ci la ochii şi la mustaţa lui Duţu; de aceea, certată, necertată, mai pe faţă, mai pe furiş, ea steteà de vorbă cu Duţu, de câte ori numai puteà.

Ce păcat erà adică, dacă steteà de vorbă cu el?

Trecuseră doi ani şi mai bine la mijloc, şi Uţa, care nu-şi făceà inimă rea când

tatăl ei o certà, nu s'ar fi simţit nenorocită dacă ar mai fi trecut alţi doi tot aşà.

Acum însă, de când cu întoarcerea lui Voicu dela Paris, Ciungu nn-şi mai certà fata, ba stăteà şi el de vorbă cu Duţu.

Ce-i drept, mai multe roate nici nu făceà, nici nu vindeà vecinul de peste drum, dar aveà frate arhitect şi un om harnic ca dânsul frumoasă rotărie îşi puteà face, dacă aveà un capital de două sute de galbeni şi ceva credit pe deasupra.

Mare lucru ar fi fost, dacă acum, până în Paşti, ar mai fi trecut Voicu pe la fratete-său, ba ar fi stat, aşà ca din întâmplare, de vorbă şi cu vecinul de peste drum. Aşà dedeà cu socoteala bătrâna, care aveà o deosebita săbiciune pentru Uţa.

Voicu însă uitase, par'că, pe ai săi.

«Să te duci, maică,—îi zise ea în cele din urmă lui Duţu,—să vezi ce e cu el »

Duţu ţineà mult la Voicu, care era cu cinci ani mai mic de cât dânsul; acum însă era supărat pe el.

«Eu nu mă duc,—răspunse dar,—dacă nu vine el. El ştie unde are să ne găsească; eu însă n'am mai umblat pe la oteluri şi te pomeneşti, c'o să-i fie boierului ruşine, că are frate ca mine.»

Bătrâna era foarte mâhnită, căci ţineà

la Duțu, dar Voicu era mulțumirea sufletului ei și se simțià lovită ea însăși, când él erà grăit de rău. Ori și ce ar fi făcut Voicu era bine făcut și ea nu era în stare să-l judece.

Și aveà dreptate bătrâna.

Două zile în urmă Voicu a venit să-i spună, că s'a învoit, în sfârșit, cu un antreprenor, care-i dă patru sute de lei pe lună și parte la câștig, și s'a mutat de la otel în strada Fântânii, unde au trei binale. El însă oprise birja, fiindcă era grăbit: trebuià acum să se pună pe lucru pentru ca să arate, ce poate și să-și facă reputațiunea, care e cel mai bun capital.

Era dar foarte strâmtorat, când mumă-sa îi zise să dea drumul birjei și să treacă și pe la frate-său.

«Trebue, maică,—îi zise ea.—Ți-e frate și are să se mâhnească, dacă află, c'ai fost pe la mine și n'ai trecut și pe la el.»

«Ei,—răspunse Voicu,—tocmai pentru că mi-e frate și nu om străin, are să-i treacă supărarea, dacă îi vei spune că eram grăbit și nu știu unde-mi stă capul.»

Nu-i rămânea bătrânei decât să-i spună fără înconjur că mai e la mijloc și fata vecinului de peste drum.

Voicu se uità lung la mumă-sa.

Dac'ar fi avut timp de a se gândi şi ar mai fi cunoscut-o şi pe Uţa, el le-ar fi înţeles toate. Grăbit însă, cum era, el nu puteà să înţeleagă din puţinele vorbe ale mumei sale de cât că Mitocanul de peste drum crede, că lumea se sperie de două sute de galbeni, pe cari îi dă drept zestre fetei sale, iar Duţu e destul de prost, ca să alerge după o fată, pe care nu vor să i-o dea.

«Cu atât mai vârtos nu mă duc,—grăì el îndărătnic. Auzi D-ta! Dacă nu m'ar aveà frate pe mine, nu i-ar dà fata! şi lui nu îi roşesc obrajii?- El tot e gata s'o ia?—Sunt destule fete în Bucureşti :· un om ca Duţu poate să aleagă şi dintre cele cu zestre mai bună.»

«Dar dacă numai asta-i placė?»

«Aşi!—prostii!—grăì Voicu.— S'a trezit de mult vorba, că numai una îi place omului. Par'că nu sunt om şi eu? Una-ţi place azi şi alta mâine; femee să fie!»

«Vorbeşti şi tu ca toţi oamenii cărora nu le a plăcut încă nici una,—întâmpină bătrâna zâmbind: n'are decât să-ţi cadă una tronc la inimă, nesuferite au să-ţi fie toate celelalte.»

Ce prostie! Par'că într'o femee se reazămă lumea?

Dar Voicu era grăbit şi nu mai puteà să lungească vorba.

Om slab de fire, el luă pe mumă-sa în birjă, ca să meargă împreună la Duţu.

Se mustrà c'o face, dar o făceà ca să scape.

Când birja s'a oprit în faţa rotăriei, Duţu ar fi voit să-şi tragă câteva palme. Il vedeà pe frate-său, că nu e în apele lui şi le înţelegeà toate: prea mare era nedreptatea, pe care i-o făcuse!

Vecinul de peste drum se răsfăţà în faţa dogăriei pline de fel de fel de găleţi, ciubere şi putini şi se simţì crescut cu o palmă, când Voicu ridică pălăria şi-l salută ca pe un om, cu care vrei să legi o vorbă de alta.

Duţu era topit, umilit ca cel mai nemernic dintre toţi muritorii; nu-i rămâneà însă de cât să treacă şoseaua şi să-şi prezinte fratele.

N'ar fi fost Ciungu omul care era, dacă n'ar fi văzut, că şi la dreapta şi la stânga şi peste drum toţi stăteau cu gurile căscate şi se uitau ca la o minune. De!— Mai rar dogarii ca Ciungu şi încă mai rar rotarii, cari au frate ca Voicu—şi, la urma urmelor, fiecare-şi zicea în gândul lui: «Ăsta e dintr'ai noştri!»

Ciungu era, ce-i drept, mitocan, dar știa ce se cuvine: cu oameni ca Voicu nu stai de vorbă în uliță; îl poftì deci pe vecinu-său de peste drum dimpreună cu frate-său și cu mumă-sa în casă—la o dulceață servită pe tavă de argint și la o cafeà turnată în cești înflorite.

La asta nu se așteptase Voicu; n'aveà însă încotro: a intrat odată în horă și nu-i rămâneà decât să joace. Mult ar fi dat însă, dac'ar fi putut să scape cât mai curând și, strâmtorat cum era, se simțià grozav de stângaciu— mai ales când trebuì să dea față și cu muma fetei.

De odată însă el se desmeticì, - adică drept vorbind își pierdù și puțina stăpânire de sine ce-i mai rămăsese.

Uța, o fată ca de vre-o optsprezece ani, cam înaltă și plină la obraji, mai mult smeadă de cât oacheșă, cu un zâmbet de copil răsfățat în ochi și împrejurul gurii și curată și fragedă ca mărgăritarele stropite de roua dimineții, intră cu tava de dulcețuri și se duse mai întâiu la bătrâna.

Pe când bătrâna lua tacticos și bătrânește dulceața, ochii ei se furișau hoțește la Voicu, care uitase, că mai sunt și alții de față și se pierduse în privirea ei. Nu l

Aşa fete nu văzuse el, pe unde umblase.

De la bătrâna, Uţa trecù la Voicu.

Tava îi tremurà în mână, însă nu de emoţiune, ci fiindcă îi era greu să-şi stăpânească râsul. Şi-l stăpânià, nu-i vorbă, dar ochii ei şi gropiţele din obrajii ei se mişcau cu neastâmpăr: îi venià să arunce tava cât colo, să sară la Voicu, să-l apuce şi să-l sărute. N'a făcut-o, dar s'a uitat odată drept şi deschis în ochii lui, în cât Voicu se simţì parc'ar şti-o de copilă mică, par'că ar fi purtat-o în braţe, şi nu-şi mai puteà stăpânì râsul.

«De!—acum îl înţeleg şi eu pe Duţu», —grăì el cu inima deschisă, ca şi când în casa aceasta ar fi crescut.

Duţu erà foarte supărat, iar bătrâna se uità mirată la fiul său.

Nu! Prea o luase repede!

Aşa ziceà şi Ciungu în gândul lui.

Erau strâmtoraţi cu toţii, de nu mai ştiau cum să iasă din încurcătura aceasta.

«Doamne!—grăì. Uţa cuprinsă de neastâmpăr.—Ce să mai umblăm cu moşturi? Par'că nu ştim cu toţii, care dintre noi ce gândeşte!»

Ea-şi acoperì apoi faţa cu amândouă mânile şi începu să plângă.

Aşà sunt femeile: acum râd ca nişte ne-

bune şi, cât baţi în palme, încep, te miri de ce, să plângă.

Bătrânele amândouă, deşi foarte voioase, începură să plângă şi ele.

«Ei, lăsaţi acum plânsul, că nu se prăpădeşte lumea, — grăi Ciungu supărat: îi mai dau o sută de galbeni pe deasupra; să fie trei!»

«Ia lasă galbenii,—întâmpină Duţu desgheţat.—Par'că n'am fi putut noi face lucru acesta şi acum doi ani!»

«Ba să nu-i lase,—grăi Uţa,—că ne trebue şi nouă. De ce adică să fim noi săraci şi ei să se uite peste drum par'că n'am fi tot oameni ca dânşii?»

Ce mai puteai să zici?

Dacă e vorba, Voicu erà acela care dăduse lucrurile fără încunjur pe faţă şi după el se luase Uţa, iar celor-lalţi nu le mai rămânea de cât să-şi deschidă şi ei inimile.

Voicu găsià ceva frumos în această lipsă de sfială şi peste două zile iar a găsit un sfert de ceas, ca să treacă pe la Obor: prea îi erà nesuferită lumea, în care trăià, şi i se deschideà inima când se întorceà aici.

După Paşti s'a făcut nunta, iar după nuntă au urmat zilele albe cu Dumineci

petrecute pe la grădina lui Eliad, pe la Teiu, pe la Pantelimon, pe la Băneasa, pe la Herestrău.

Voicu nu puteà să lipsească nici odată. El îi făcuse, la urma urmelor, bărbat şi nevastă şi nu se puteà lipsì de mulţumirea de a-i vedeà ce bine trăesc; iară Uţii nu i-ar fi priit nimic, dacă n'ar fi fost de faţă şi Voicu.

Peste săptămână el steteà de dimineaţă până seara cu zidarii, cu dulgherii şi cu ţiganii salahori, serile, obosit, se culcà cum se zice, de odată cu găinile, iar Duminecile şi zilele de sărbători alergà la Obor: se făcuse de nu-l mai cunoşteau prietenii, pe cari nu-i mai vedeà de cât din întâmplare şi pierduse în câţi-va ani toată poleiala, pe care i-o dăduse Parisul în timp de aproape şease ani.

Toate au însă sfârşitul lor firesc.

Mai spre iarnă, tocmai când arhitecţii au destul timp de plimbare, Voicu nu mai aveà ce să caute pe la Obor. Luase Duţu obiceiul de a ieşì numai cu nevasta, fără Uţa nu putea să iasă.

De sărbători au avut bucurie la casă; după sărbători au tras un chef de botez, — şi apoi fraţii nu se mai vedeau decât, vorba Românului, din Paşti în Paşti.

Voicu luase peste vară câteva zidiri la ţară, unde alţi architecţi cu obrazul mai subţire nu bucuros mergeau ; iară Duţu lucrà cu trei calfe, mai ţineà şi doi ucenici şi nu puteà să lase rotăria. Ei însă tot fraţi erau şi nu-l iertà firea pe Voicu să nu vie la Obor, când se nimereau câte două sărbători una după alta.

Aşa au şi rămas lucrurile : aveà fie-care treburile lui şi, în vreme ce Duţu umpleà magazia de roate şi Uţa umpleà casa de copii, Voicu îşi cumpărase loc şi adunà material, ca să-şi zideascà casă, sus în Dealul Spirii.

Mare chef au tras apoi, când Voicu a ajuns să-şi sfinţească casa.

Erau adunaţi cu toţii : bătrâna cu feciorul ei Duţu şi cu nora ei Uţa, Ciungu cu nevastă-sa, cu fetele şi nurorile, cu feciorii şi cu ginerii săi, Tudor cu nevasta şi peste toţi o droaie de copii, — tot unul mai mic de cât cel-lalt.

Uţa erà cu toate acestea posomorâtà.

Prea erà mare şi largă şi frumoasă, prea boierească casa lui Voicu : aşa numai pentru sine nu şi-o zidise omul şi Uţa, femee prevăzătoare şi mumă a patru copii, dedeà cu socotealà, că mai curând ori mai târziu o să fie şi o stăpână în casa aceasta.

Vre-o cocoană năzuroasă, care nici că se mai uită la rudele soţului său.

I se închideà inima, când se gândeà la aceasta.

Şi totuşi — păcat de aşà casă să trăieşti singur cuc în ea.

Mai întâiu Ciungu, care erà cel mai bătrân dintre dânşii şi ştià mai bine de cât toţi ceilalţi ce mare lucru e să ai oameni aleşi între nemoteniile tale, a închinat paharul — în sănătatea viitoarei.

Apoi şi-a dat şi bătrâna focul pe faţă, mărturisind, că atâta dorinţă mai are şi ea în lumea aceasta.

Duţu n'a zis nimic, dar şi-a mângâiat copilaşii şi a cuprins-o pe Uţa cu braţul, apoi s'a uitat în ochii fratelui său ca şi când ar fi voit să zică: Nu e pe lumea aceasta mai frumos dar de la Dumnezeu!

Voicu râdeà în el.

De ce oare şi-ar fi zidit casa, dacă nu acesta i-ar fi fost gândul?

Râdeà şi Uţa, dar râdeà de dânşii.

Iară Uţa, muiere cu gura rea, s'ar fi simţit umilită, dacă n'ar fi spus fără de încunjur ceeace gândià.

«Vorbiţi şi voi ca ăl din poveste, care şi-a dorit să fie Impărat, — grăi dânsa. — Asta nu e om, care-şi ia nevastă. Vă po-

meniți, că-l ia pe el una, care-l face să ne închidă ușa înaintea nasului.»

Erau grăite în glumă vorbele acestea. Voicu se simțiă cu toate acestea atins de ele.

Nu unul dintre cunoscuții lui, ajuns odată ceva mai în capul mesei, nu mai voiă să știe de rudele sale, ba se sfiă până chiar și de părinții săi. El disprețuiă pe asemenea oameni, iar acum Uța, pe care o socoteă femee cu judecată, îl puneă în rând cu dânșii.

«Imi pare rău, — zise el mâhnit — că nici acum nu mă cunoști? Eu n'aș puteà să trăesc cu o femee, care n'ar țineà și la voi.»

Uța se uită zâmbind la el. Nu se 'ndoiă, că el așa simte cum vorbește; nu puteà însă nici el să știe, cum are să simtă după ce va fi prins vre-o slăbiciune — și erà om făcut să aibă mari slăbiciuni.

Asta și-o mărturisiă și Voicu și de aceea erà foarte fricos.

Când începuse a-și adunà material pentru casă, el erà hotărât să se însoare îndată ce-și va fi zidit casa. Ii erà urâtă singurătatea și nu e lucru mai ușor de cât să te însori, după ce ai o carieră bună și

ţi-ai mai adunat şi avere, ca să poţi alege după plac.

Casa erà însă sfinţită şi el nici măcar alegerea nu şi-o făcuse.

Erau multe, cari îi plăceau şi multe dintre acestea s'ar fi simţit fericite, dacă el le-ar fi cerut mâna, fiindcă, deşi cam rustic, el erà om deştept, voios, cu foarte bună reputaţiune şi simpatic. Idealul lui erà însă o femee frumuşică şi curată, deşteaptă şi săracă, un fel de Uţă, pentru care căsătoria cu dânsul ar fi fost un mare noroc; iar ochii lui se opriau asupra femeilor frumoase şi elegante, fete din familii mai întărite, unele cu zestre mai mare de cât averea lui, şi nu-i erà nimic mai urât de cât bărbatul, care, căsătorindu-se, intră slugă la stăpân.

A trecut dar anul şi-au mai trecut şi alţi ani şi Voicu a început să simtă, că e mai greu să-ţi alegi nevastă de cât să-ţi zideşti casă.

Voicu, cel mai mare dintre băieţii lui Duţu, intrase în şcoala comercială, iară Voicu, fratele lui Duţu, trăià tot singur cuc în casele din Dealu-Spirii, care nu mai erau nouă. Şi nu numai casele se învechesc; se cam învechise şi stăpânul lor,

care se uità din zi în zi mai îngrijat la perii cărunți de pe tâmplele lui.

De, om tocmai tânăr nu prea erà și, neînsurat, omul, care nu mai e tânăr, se simte totdeauna mai bătrân decum în adevăr e.

Lasă că cei mai mulți dintre prietenii lui de odinioară erau de mult oameni cu rost și cu copii mari, iar prietenii lui de acum erau cu câte zece ani mai tineri decât dânsul, se sporiau însă din zi în zi și fetele, care îi plăceau, dar nu se mai uitau la dânsul. Ajunsese în cele din urmă, că nu mai credeà, ca vre una să-l iea și pe el.

Nici că se puteà altfel!

Pe stradă, pe la binale și prin birturi, nu poate nimeni să-și găsească nevastă; iar prin casele oamenilor nu intrà Voicu.

Nu i-ar fi rămas dar, decât să primească ajutorul cocoanei Firichii din Calea Moșilor, care treceà foarte adeseori pe la bătrâna și aveà pe fiecare deget mai multe, și mai tinere și mai potrivite la vârstă, tot una și una, cari l-ar fi luat bucuros; el însă despreţuià pe oamenii, cari nu-și aleg ei înși-și nevasta și nu voià să steà de vorbă cu cocoana Firica, ba nici că

voià să vadă portretele, pe cari ea le lăsà din când în când la bătrână.

Un singur lucru îl mai muià pe Voicu ; perii cei cărunți, cari se făceau din zi în zi mai deşi.

Când se gândià la aceştia, el tot se uità fie chiar şi numai din curiozitate, la portretele cocoanei Firichii.

«Ui-te ! — îi zise într'una din zile bătrâna, scoțând la iveală un portret, — de ce adică n'ai lua-o pe aceasta ? — Ce boboc de fată ! — Familie bună... zestre de opt mii de galbeni...»

Voicu se uită cu un fel de jale la portret.

O cunoştea, aşa de pe stradă, cum atât de multe îi erau cunoscute : era Olga, fiica cofetarului Bondoc. Adevărat boboc de fată, dar una dintre multele, cari nu se mai uitau la dânsul.

«Bine, mamă, — grăi dânsul, — şi d-ta m'ai lăsà s'o iau pe asta ?»

«Adică de ce să n'o iai ? —răspunse bătrâna. — Nu ți-e destul de tânără, destul de frumoasă ? — N'are destulă zestre ?»

«Ba mi-e prea tânără şi prea frumoasă pentru zestrea ce-o are, — zise el. — Nu vezi d-ta, că asta e o mofturoasă, care nici nu se uită la oameni ca mine?»

Bătrâna se uită adânc jignită la el.

«S'ar simți, — grăi dânsa, — foarte fericită, dac'ar găsi un bărbat ca tine. Nu de geaba au trimis-o pe cucoana Firica la mine.»

«Așa! — întâmpină el, — au trimis-o părinții, cari umblă să scape cât mai curând de ea și-i caută, ca oameni cu minte, un bărbat mai așezat. Asta este dintre femeile, cari și cheltuesc zestrea îndoit și te fac în fiecare zi să simți, că ți-au adus-o și, dacă m'ar luà, ar face-o numai pentru ca să scape de părinții ei. Apoi vorba Ței, chiar dintru început v'ar trânti ușa în nas!»

Obrajii bătrânei se umplură de sânge.

«Asta e, vezi, asta! — strigă ea cătrănită. — De mult ai fi tu însurat, dacă nu te-ai uità în gura Ței. Cauți mereu și nu găsești, fiindcă ai voi să iai nu numai pentru tine, ci tot odată și pentru noi. Apoi asta n'o găsești nici într'o mie, nici între zece mii: ori e de seama ta și nu mai e de a noastră, ori e de a noastră și nu mai e de a ta; amândouă nu sunt cu putință.»

«Dacă ține la mine, — grăi Voicu — trebue să țină și la voi.»

«Vorbești și tu par'c'ai fi Uța, — răspunse bătrâna: — de unde să ție, dacă nu te cunoaște? Stăi, așteaptă, rabdă: asta vine cu timpul.»

«Nu! — zîse el cu toată hotărârea, — eu nu pot să fac ceeace e împotriva firii mele!»

Vorba e numai, că hotărârile unui om, care a ajuns să nu-şi mai poată numără perii cărunţi ,foarte uşor se schimbă, când e la mijloc vre-o femee, care e şi tânără şi frumuşică.

Cocoana Firica, femee trăită în lume, nu voià să-l siluiască pe Voicu. O încercare însă nu puteà să-i strice. Goreanu, unul dintre prietenii lui Voicu, luase de curând în căsătorie pe o verişoară a Olgăi; ce ar fi fost adică, dacă s'ar fi întâlnit ca din întâmplare, la Goreannu?

Cocoana Firica îşi dedeà parola de onoare, că are să pună lucrurile la cale astfel, încât chiar nici nevasta lui Goreanu să nu bănuiască nimic.

Vorba era numai, că e greu de tot să poftești la casa ta o fată şi un flăcău, fără ca să bănuești nimic şi încă mai greu e, ca un om de curând căsătorit să ştie ceva, ce n'are să afle şi nevasta lui.

Cocoana Firica puse lucrurile la cale aşa, ca Olga să vie, după amiazi, cu lucrul la prietena ei şi să rămâie şi la masă, iar d-l Goreanu să-l aducă apoi şi pe Voicu, ca din întâmplare, la masă.

Goreanu însă nu puteà să aducă la masă

un prieten, pe care nevastă-sa îu-l cunoșteà încă, fără ca să spună o vorbă, iar pe nevasta lui n'o răbdà firea să nu-i spună verișoarei, că are să fie Voicu la masă.

Olga nu-l cunoșteà pe Voicu, dar îl știà de la muma ei, care vorbise despre dânsul, ba-i arătase chiar și portretul lui.

«Nu mă duc!» zise ea foarte hotărâtă.

Hotărârile unei fete trecute abia de șaptesprezece ani sunt însă tot ca ale flăcăilor cu peri cărunți.

Mai ales, după ce verișoara ei a încredințat-o că Voicu nu bănuiește nimic, Olga s'a dus din curiozitate femeiască,— așa ziceà dânsa.

Și tocmai fiindcă erà curioasă, Olga erà nerăbdătoare, cuprinsă de un fel de fierbințeli.

Voicu chiar mai mult decât dânsa.

Ii păreà rău, că s'a lăsat să fie tras în încurcătura aceasta. Se simțeà, par'c'a luat asupra sa o sarcină grozav de grea și e legat pe vecie din clipa, în care a luat înțelegerea cu prietenul său. Viind deci la Goreanu, el se mângâià cu gândul, că încercarea o să rămâie zadarnică.

Tot e mai bine să stai singur decât să-ți

legi viaţa de toanele unei femei, care nu e, la urma urmelor, pentru tine!

Cu totul altfel i se prezentau lucrurile, după ce s'a văzut faţă în faţă cu ea.

Nu erà sărmanul obişnuit să vadă femeile atât de aproape şi nu fusese în viaţa lui atât de înaintat, ca acum, spre căsătorie. Prea erà nostimă: ar fi fost în stare s'o ia chiar şi fără de voia ei!

Vorba e numai, că Olga nu se uità la el. Şerpoaică neastâmpărată alte dăţi, acum erà înţepată şi scurtă la vorbă: voià, par'că să-i arate, că nici că vreà să ştie de oameni ca dânsul.

Iară Voicu nu erà omul, care ştie să se apropie de femeile tinere şi să le deschidă inima: tot înţepat şi scurt la vorbă erà şi el. Se îndărătnicise omul şi parc'ar fi fost în stare să-i zică: Lac să fie, că broaşte sunt destule.

Şi totuşi!

Fetele tinere se simt foarte măgulite, înnălţate oarecum în gândul lor, când ştiu că un om mai matur şi mai aşezat are slăbiciune de ele şi n'aveà Olga decât să se uite la dânsul, pentru ca să vadă, că el a venit anume ca s'o vadă.

Erà foarte greu să-i ţii la un loc pe amândoi şi te aşteptai în toată clipa să-i

vezi luându-se la ceartă; d-l şi d-na Goreanu se uitau cu toate aceste râzând unul la altul.

«Să-i lăsăm singuri!» — şoptì ea după masă şi ieşì, ca să vadă de treburile casei.

Lui Goreanu îi plăceà ideia.

«Să mă ierţi»,—zise el peste puţin şi se duse după nevastă-sa.

Voicu erà foarte strâmtorat. Olga însă, care îi vedeà strâmtoarea, se simţià oare cum în largul ei, par'că l-ar fi prins şi ar puteà să facă tot ceeace voià cu dânsul.

Ea rămase câtva timp tăcută, aşteptând să vadă ce va zice el. Văzând apoi, că el nu zice nimic, ea îşi ridică ochii şi se uită drept în ochii lui.

Voicu se uită şi el drept în ochii ei — şi par'că le veneà amândorura să râdă.

Dac'ar fi fost Uţa la mijloc, ea ar fi zis «Ce să mai umblăm cu mofturi?» Olga erà însă mai mofturoasă; ea ar fi voit, ca el să se apropie de dânsa şi să-i zică ceva şi fiindcă el nu se apropià şi nu ziceà nimic, ea îi întoarse mâhnită spatele şi se uită pe fereastră. Ii veneà să plângă şi îi erà ruşine; ar fi voit să răcnească şi nu-i şedeà bine.

El se apropiè sfiicios de dânsa.

«Domnişoară,—grăì apoi încet — n'ai de

ce să te superi pe mine. Eu n'am înţeles lucrurile aşa, dar verişoara d-tale vreà să-şi facă o jucărie cu noi».

«Ce vrei d-ta cu mine?» — răspunse ea, uitându-se iar în ochii lui.

El apucâ, fără ca să-şi deà seamă, mâna ei şi e lucru mare să ţii mâna ta în mâna ei.

«Nu mai vreau,— zise,—-decât ceeace vrei şi d-ta. Aşi fi foarte fericit, dacă ai voì ceeace doresc eu, dar înţeleg, că e lucru foarte greu. Sunt cam bătrân.

«Ba nu eşti, — răspunse ea îndărătnică, —dar d-ta nu mă cunoşti; eu sunt sburdalnică, capriţioasă şi nu te cunos. Mi-e oarecum frică de d-ta».

«Nu, — zise el râzând, — frică nu poate să-i fie de mine nimănui».

Şi deodată par'că se răsturnară toate lucrurile: acum se simţeà el în largul lui, încât o prinsese par'că şi puteà să facă tot ceeace voià cu dânsa.

«O să ne cunoaştem mai bine,— zise el şi, tot fără ca să-şi deà seama, luă mâna ei în amândouă mânile lui, se uită drept în ochii ei deschişi, apoi îi atinse puţin obrazul şi-o mângâie ca pe un copil.

Ea se ridică oarecum speriată şi aşa, depărtaţi unul de altul, îi găsì d-l Goreanu când se întoarse.

Vedea, că s'au schimbat lucrurile, dar nu puteà să-şi dea seama ce s'a petrecut între Voicu şi Olga, care era supărată, de-i veneà să plângă.

Văzându-l pe Voicu sfiicios, ea-l luase drept un om blajin, cu care poate să facă tot ceeace voieşte. Nu era dar câtuşi de puţin supărată, când a rămas singură cu el; îşi închipuià, că are să se joace cu el ca şoarecele cu pisica. Era însă prea tânără pentru asemenea joc, el o luase prea serios şi lucrurile au ieşit cu totul altfel. Ar fi voit deci să mai stea cu el pentru ca s'o poartă cârmi şi era supărată, că aceasta nu mai e cu putinţă şi el rămâne cu impresiunea, pe care o primise.

Nici că era bună impresiunea aceasta. Prea iute se petrecuseră lucrurile.

După ce atâta timp îşi făcuse planuri de căsătorie, Voicu se înfipsese încetul cu cu încetul în gândul, că e foarte greu să câştigi o femee. Olga i-a părut dar femee admirabilă, de care nu îndrăznià să se apropie, numai însă câtă vreme ea a fost rece, scurtă la vorbă, oarecum neapropiată; acum vedeà într'însa pe copila uşuratică ce se aruncà orbiş în braţele celui dintâi venit, numai ca să scape de dis-

ciplina părintească şi să poată trăi mai liber.

Erau toate stricate: acesta era simţimântul, de care erau cuprinşi cu toţii în clipa despărţirii.

Abia seara, când se află singur, a mai început Voicu să se răsgândească.

Copilă uşuratică?—Da! Insă tare drăguţă! Păcat! Putea, aşa simţiă el, să facă tot ceeace voiă cu dânsa şi e foarte greu să găseşti o femee, cu care poţi face tot ceeace vrei.

S'ar fi bucurat, la urma urmelor, dacă ar fi putut să mai stea singur cu dânsa, ca s'o cunoască mai bine.

S'ar fi bucurat, dar nu era omul care ştie să pună la cale o întâlnire.

Tot Cocoana Firica trebuiă să-i vie într'ajutor,—un lucru, pe care foarte bucuros îl făcea.

Cocoana Firica ţinea însă, ca alergătura să nu-i fie de geaba: l-a purtat dar pe Voicu cu vorba de azi pe mâne, până ce n'a putut să-l ia cu frumosul, ca să-l ducă drept la casa viitorilor săi socri, ceeace era de o potrivă cu peţirea.

Nu era Voicu hotărât s'o facă, dar a făcut-o din slăbiciune omenească, iar după ce a făcut-o se simţiă angajat şi nu se

mai puteà întoarce. Astfel s'a pomenit fără de voia lui legat, de nu se mai puteà mișcà. Ce-i drept mâna Domnișoarei Olga n'o ceruse, dar, vorba Uței, știà fiecare dintre dânșii ce vor ceilalți, era foarte bine primit la casa lui Bondoc și Olga, copila cea ușuratică, putea să facă tot ceeace voiește cu dânsul: celelalte se înțelegeau de sine.

O singură greutate mai era la mijloc: Doamna Bondoc, care era cocoană și Domnișoara Olga, care crescuse în «pension» cu fete din «case bune», țineau, ca muma lui Voicu să nu fie poftită la logodnă. La nuntă da, – ziceau ele, dar nu și la logodnă. Țineau ca logodna să se facă fără de sgomot.

Voicu s'a învoit, ca să scape de greutatea aceasta.

Ii era foarte greu s'o facă, dar a făcut-o.

Logodna nu era de loc fără de sgomot. Venise, din contra, multă lume la ea și dansul s'a urmat până în zori de zi.

Voicu se simțià singur, părăsit, nebăgat în seamă, afară din cale strâmtorat în mijlocul acestei lumi străine pentru dânsul; se mângâià însă cu gândul, că la nuntă îi va avea și pe ai săi împrejurul său.

Se mângâià; din când în când însă tot sângele îi năvălià spre obraji; se gândià cum ar fi primitá îm mijlocul acestei societăți muma lui și Uța, la care atât de mult țineà și-i erà rușine de pozițiunea falșă, în care intrase.

Cine era, la urma urmelor, acest Bondoc? Cine era Doamna Bondoc? Cine erau toate aceste cocoane gătite și sulemenite?

Și totuși câteva zile în urmă, când Doamna Bondoc a scăpat vorbă, că ar fi mai bine, dacă el nu și-ar pofti pe ai săi nici la nuntă, el n'a fost în stare să-i aducă aminte, că vorba era ca să-i pofteascâ. Era hotărât să se retragă și trei zile nici n'a mai dat pe la casa lui Bondoc. A patra zi a trecut însă pe la mumă-sa, ca să-i spună, că el nu se poate hotărâ, iar de la bătrâna nu s'a mai întors acasă la el, ci la Bondoc.

Era cuprins de simțământul, că intrà rob, dar altfel nu puteà să facă și peste câteva zile Uța știà, că Voicu n'are s'o pofteascâ nici la nuntă.

«Nu,— zise ea îndârjită, — lucrul acesta n'are să se facă. Am să mă duc și nepoftită! Nu vezi tu, c'au făcut o păpușă din el? Dacă se lasă acum să-l poarte de nas, jucăria lor are să fie toată viața lui. —

Duțule! — adăugă ea aprinsă,—adu-ți aminte de ajutorul, pe care ți l-a dat el, când erai să te însori: trebue să-l ajuți și tu pe dânsul!»

«Cum, păcatele mele, să-l ajut?— răspunse Duțu.—Dacă e slab, eu nu pot face om din el. Așa a fost și așa și are să rămână toată viața lui!»

Trebuià cu toate acestea să facă ceva, dacă voià să mai aibă traiu bun cu Uța, care nu erà deprinsă a suferì să nu i se facă voile. Nu de geaba erà el fratele lui Voicu: trebuià să facă tot ceea ce-i spune nevasta, când era să scape pe fratele său de sub stăpânirea viitoarei lui neveste.

«E,—zicea Uța,—rușine pentru un bărbat să se lase, ca nevastă-sa să-l poarte de nas!»

Duțu se uită lung la ea.

«Tocmai de aceea,— răspunse el zâmbind,— n'am să mă amestec în aceasta: n'o să stric eu norocul fratelui meu, numai ca să fac chefurile tale.

«Auzi? Să-i strici norocul?—grăì Uța. —Vai de așa noroc!»

De geaba, cu Uța nu putea Duțu s'o scoată la capăt.

Ca să scape de gura ei, Duminecă înainte de amiază el s'a gătit şi s'a dus la Bondoc.

N'ar fi fost, dacă l-ar fi întrebat cineva, în stare să spună ce voieşte să facă; el însă ştià ce voieşte şi se simţeà destul de deştept, ca să se descurce.

«Aşi putea, — întrebă el pe unul dintre băieţii din prăvălie,—să vorbesc cu domnul Bondoc.»

Băiatul îl trimise la «cantor», unde Bondoc îşi făceà socotelile de peste săptămână.

Duţu, care nu mai erà sărac ca odinioară şi nu uità nici odată, că are frate architect, se duse fără de sfială, poate chiar prea îndrăzneţ la fereastra comptoarului, apoi, după ce se uită pe fereastră şi-l văzu pe Bondoc la masă cotì, deschise uşa şi intră ca la el acasă.

Bondoc se uità cam mirat la mitocanul ferches şi ţanţos.

«Vin,—grăì Duţu,—ca din partea fratelui meu Voicu şi aşi dorì să grăiesc, dacă se poate, o vorbă cu cocoana D-tale şi să văd pe Coconiţa, mireasa fratelui meu».

Bondoc erà strâmtorat. Nu că l-ar fi supărat, poate, purtarea lui Duţu, dar îl băgà în răcori gura nevestei sale, care atât de mult ţineà să n'aibă a face cu mitocăni-

mea viitorului ei ginere. Nu-i vorba, tot un fel de mitocancă erà şi ea, dar se ridicase şi ţineà la ochii lumii, aveà ambiţiunea, ca nimeni să nu poată zice: Se vede, că e neam de mitocan!

Tocmai de aceea cel mai cuminte lucru erà să-l scoată pe Duţu cât mai curând din prăvălie, pentru ca nu cumva băieţii să prindă de veste şi să bată toba cea mare.

«Sunt foarte vesel, — zise el, dar cam strâmtorat—şi o să vedem, dacă nevastămea e acasă».

Poftindu-l apoi să iasă pe uşa din dos şi să urce scările, îl introduse chiar în salon, unde nechiemat n'aveà nimeni voie să intre şi-l rugă să aştepte puţin.

Rămas singur, Duţu se uită împrejurul său şi examină cu ochii mobila şi tablourile din perete.

«Pân'aci,—grăi el zâmbind,—toate merg de minune: mă pomenesc, că mă opreşte şi la masă, numai să scape de mine».

El se aşează apoi pe canapeaua de sub oglinda cea mare.

La asta nu-l poftise Bondoc. Duţu ştià însă ce voieşte, erà fratele lui Voicu şi acolo îi erà locul. Cocoana, dacă erà de altă părere, n'aveà decât să cheme slugile şi să-l deà pe scări.

Cucoana se supără, când auzi că a venit fratele lui Voicu şi că bărbatul ei l-a poftit chiar în salon. Eră de părere că de asemenea oameni nu mai poţi scăpà, dacă nu ştii să-i ţii la cuvenita depărtare. Înţelese însă şi ea, că nu-i rămâne decât să-l ia cu binele şi intră însoţind pe soţul ei, cu zâmbetul pe buze, în salon. Când îl văzù însă tolănit pe canapeà, ea-şi pierdù sărita : la atâta obăznicie nu se aşteptà.

Duţu însă nu-şi pierdù sărita : ridicându-se după canapeà, se închină puţin, apoi înaintă spre dânsa şi întinse mâna, ca să apuce pe a ei şi s'o sărute, — după cum cereà buna cuviinţă.

Doamna Bondoc îşi dedeà seama, că nu-i rămâne decât să-i deà mâna. Eră însă femee şi femeile, când sunt supărate, nu prea sunt în stare să se stăpânească.

«Ce poftești d-ta ?—întrebă ea înţepată şi fără să-i dea mâna.

«Nici nu ştiu, cum să-ţi spun,—răspunse el zâmbind. Am venit să Vă rog să nu ne poftiți nici la nuntă, fiindcă n'am puteà, dacă ne-aţi poftì, să venim şi s'ar mai supără şi frate-meu.»

«Nici nu e vorba să vă poftim, — grăì dânsa mai potolită. D-ta ştii cum e lumea : ar fi greu pentru D-voastră...»

«Prea bine,—o întrerupse el.—De când cu logodna, nu mai am traiu bun cu nevasta și cu socrii ; n'aș mai vrea să mă stric și cu frate-meu. Și dacă Vi-e rușine D-voastră de noi, ni-e încă mai rușine nouă de rușinea D-voastră !»

Asta treceà toate mărginile !

Obrajii Doamnei Bondoc se umplură de sânge, iar d-l Bondoc, care știà, că toate în capul lui au să se spargă, erà în stare să-l apuce pe Duțu de piept, ca să-l deà pe scări.

Duțu erà însă foarte mulțumit de ceea ce făcuse. El nu mai așteptă deci să fie poftit, ci se închină cu plecăciune.

«Fără supărare !»—grăi și plecă hotărât în gândul lui să se ducă drept în Dealu Spirii, ca să-i mai spună și lui Voicu, ceea ce aveà pe inimă.

La drumul jumătate însă el se oprì și se întoarse acasă, la Uța lui.

La urma urmelor, cu Uța avea el să-și petreacă viața ; puțin îi păsà de toată cea lume. N'aveà nici frate-său de cât să se descurce, cum va fi știind, cu Olga lui.

Asta erà însă lucru cu mult mai greu.

De când se logodise, Voicu nu mai erà în apele lui. Ii erà mereu, ca și când toate

s'ar petrece fără de voia lui; se simţià par'că s'a dat rob pe toată viaţa şi nu-i rămâne de cât să-şi poarte lanţurile.

După prânz, când s'a dus să vadă pe Olga, n'a găsit de cât pe viitorul său socru, care era strâmtorat şi nu ştià, cum să-i spună cele petrecute şi să-l vestească, că Olga şi muma ei sunt foarte supărate, afară din cale supărate.

Voicu se îmbărbătă.

«Eu cred,—zise el,— că am şi eu cuvinte de a fi supărat şi supărările n'au, precum se vede, să mai înceteze. Cel mai cuminte lucru e să le curmăm de pe acum: Doamna Bondoc poate să-şi găsească ginere mai potrivit cu pretenţiunile D-sale.»

Grăindu-le aceste, el se 'nchină şi se depărtă, împăcat cu gândul, că e mai bine aşà.

Da, mai bine ar fi fost, dacă n'ar fi gustat din plăcerile timpului de logodnă, dacă Olga n'ar fi fost atât de drăguţă şi dacă perii cărunţi n'ar fi fost atât de deşi pe tâmplele lui. Se deprinsese el de mult cu gândul, că are să fie stăpânit viaţa lui toată de Olga, care îi era din zi în zi mai lipită de suflet: de stăpânirea aceasta nu

se temeà. Așa din când în când însă tot se ivià în sufletul lui îndoiala: par'că tot ținea el prea mult la Olga și Olga ținea prea puțin la dânsul. Când îndoiala aceasta se ivià în sufletul lui, îi venià să se ducă la Obor, ca să-i mulțumească lui Duțu pentru-că l-a scăpat.

Nu mai erà însă în stare să meargă nicăieri, nici la Duțu, nici mai ales la Bondoc,

Iară Olga?

Sunt curios neam de oameni femeile.

Intrebată, dacă iubește ori nu pe Voicu, ea ar fi fost în stare să zică, că nu, dar îl stimează, ține la el, îl pune mai presus de alții. După ce au trecut vre-o două zile, fără ca ea să-l fi văzut, a cuprins-o un neastâmpăr, care creșteà din minut în minut. Nu-și mai găseà locul, nu mai aveà poftă de mâncare, nu mai puteà să doarmă: se simțeà cea mai nenorocită ființă de pe fața pământului.

Și atâta fată aveà Bondoc, căci cei doi băieți, pe cari-i mai aveà, nu erau fete.

*
* *

Sâmbătă Cocoana Firica a alergat toată ziua dela Bondoc în Dealu-Spirii și din

Dealu-Spirii în mahalaua Vergului, iar Duminică după prânz Bondoc a pus caii la trăsură și s'a dus cu nevasta și cu fata să facă vizitele cuvenite, la muma lui Voicu, la fratele lui, la socrii acestuia.

Apoi erà bine, — de tot bine.

SUMARUL

	Pag.
Puişorii	3
Ceas rău	63
Mitocanul	89

Preţul Lei 14.—